

Gmina
LUBAWKA

STRATEGIA ROZWOJU GMINY LUBAWKA 2017-2023

AUTOR DOKUMENTU:

DR JERZY TUTAJ

Lubawka, 24 marca 2018 roku

Drodzy mieszkańcy,

oddaję do Waszych rąk **owoc wspólnej pracy** wielu mieszkańców naszej Gminy (**blisko trzysta mieszkańców aktywnie uczestniczyło w pracach**) – dokument strategiczny, którego głównym celem jest uczynienie z naszej małej ojczyzny – **dobrego miejsca do życia.**

To zadanie wymagające, którego realizacja będzie możliwa, gdyż wyznaczyliśmy sobie kierunki, **zgodne z naszymi aspiracjami.** Chcemy zachować właściwą **równowagę pomiędzy wartościami** a codziennymi obowiązkami, a własne sprawy, **rozwiązywać sami, tu i teraz.**

Wspólnie uznaliśmy, że musimy stworzyć **Przedsiębiorczą Wspólnotę**, która stawia na rozwój **turystyki, sportu i rekreacji.** Fundamentem tego celu jest nasze położenie, historia, zdobywane doświadczenia oraz pasje naszych mieszkańców. Dlatego zmiana mentalności, edukacja i racjonalny rachunek ekonomiczny będą dla nas priorytetem.

Dla naszej Gminy ważnym też obszarem strategicznej interwencji jest **rolnictwo**, w tym zadania wspierające mieszkańców wsi, jak: **rozwój agroturystyki**, czy jak dobra dostępność do ziemi, pól.

Pierwszym zadaniem, które wskazano, podczas opracowywania Strategii Rozwoju Gminy Lubawka 2017 - 2023 było **utworzenie Uniwersytetu III wieku – U3W**, który już funkcjonuje i do którego uczęszcza około 100 mieszkańców. Okazał się prawdziwym strzałem w „10”!

Innym zadaniem, realizowanym równolegle do prac nad strategią jest **zagospodarowanie terenu wokół zalewu Bukówka**, na które zdobyliśmy blisko **6 mln zł** dofinansowania z **Unii Europejskiej**, a którego prace rozpoczną się już w tym roku.

Strategia Rozwoju Gminy Lubawka 2023 odnosi się do konkretnych zadań, które w dokumencie przyjęły kształt **kart projektów**. **Dedykowane są one poszczególnym miejscowościom** całej Gminy Lubawka.

Dla Lubawki z pewnością ważnym zadaniem będzie **utworzenie Technikum Informatycznego** oraz **przygotowanie terenów inwestycyjnych przy budowanej drodze ekspresowej S-3**. Technikum Informatyczne jest przykładem tego, że Gmina chce inwestować w młode pokolenie, wyposażając je w umiejętności stosowania najnowocześniejszych technologii. Dla Opawy bardzo ważnym zadaniem będzie **utworzenie Centrum Sportów Zimowych**, nad którym prace przygotowawcze zostały rozpoczęte. Mieszkańcom Chełmska Śląskiego dedykowany jest **inkubator przedsiębiorczości**. Najistotniejszym zadaniem skierowanym do mieszkańców Okrzeszyna i Uniemyśla jest **remont drogi oraz otwarcie przejścia granicznego**. Dla mieszkańców Miskowic i Jarkowic **remont drogi oraz dokończenie prac wodno-kanalizacyjnych**.

Strategia Rozwoju Gminy Lubawka 2023 nie jest koncertem życzeń, ale przemyślanym planem rozwoju, który wspólnie z mieszkańcami chcemy wprowadzić w życie. Dlatego tak, jak podczas tworzenia dokumentu, tak i teraz podczas jego wprowadzania w życie będziemy opierać się na Waszej aktywności, uwagach i ciągłej aktualizacji jego treści. Tylko sami możemy stworzyć z Gminy Lubawka swoje dobre miejsce do życia, dlatego razem starajmy się tworzyć rzeczywistość na miarę naszych marzeń.

z pozdrowieniami Wasza - Ewa Kocemba – Burmistrz

SPIS TREŚCI

I. WPROWADZENIE	4
II. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA GMINY	10
III. DIAGNOZA STRATEGICZNA	25
IV. ANALIZA SWOT	28
V. MISJA I WIZJA	30
VI. PLAN STRATEGICZNY	31
VII. ZADANIA UJĘTE W STRATEGII	33
VIII. SPÓJNOŚĆ OPRACOWANIA Z DOKUMENTAMI O CHARAKTERZE STRATEGICZNYM, PLANISTYCZNYM I OPERACYJNYM O RANDZE WSPÓLNOTOWEJ, KRAJOWEJ, REGIONALNEJ I LOKALNEJ	45
IX. WDRAŻANIE STRATEGII I MONITORING	47
9.1. PROCES I INSTRUMENTY WDRAŻANIA STRATEGII	47
9.2. PROCES MONITOROWANIA I EWALUACJI STRATEGII	50
X. SPOSÓB ZAANGAŻOWANIA INTERESARIUSZY LOKALNYCH W PROCES TWORZENIA I REALIZACJI STRATEGII	54

I. WPROWADZENIE

W ostatnich latach, zarówno w otoczeniu Gminy, a także w samej Gminie zaszły zmiany, które były motywytem rozpoczęcia prac nad Strategią Rozwoju Gminy Lubawka. Ponadto ostatnia Strategia Rozwoju Gminy Lubawka pochodzi z ... 2001 roku. Do najważniejszych czynników, które były swoistym impulsem do podjęcia prac nad Strategią Rozwoju należały: powstanie nowych dokumentów strategicznych takich, jak: Strategia Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2020 oraz Regionalny Program Operacyjny Województwa Dolnośląskiego 2014-2020, a także przystąpienie Lubawki do Aglomeracji Wałbrzyskiej i tym samym wejście w skład Zintegrowanego Instrumentu Terytorialnego Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Dolnośląskiego. Należy dodać również nowe zasady, które obowiązują w ramach transgranicznych programów pomocowych dedykowanym obszarom przygranicznym oraz zmiany które nastąpiły w charakterystyce gminy wyrażane wskaźnikami statystycznymi w obszarze społecznym i gospodarczym. Strategia Rozwoju wskazuje na to, jakie działania są najważniejsze, które w pierwszej kolejności powinny być realizowane przez nasze władze, które mogą stać się kołem zamachowym rozwoju dla wszystkich mieszkańców, a także wszystkich podmiotów gospodarczych i społecznych, funkcjonujących na terenie Gminy. Strategia Rozwoju wyznacza, w którym kierunku będzie rozwijać się cała gmina. Gdzie będą inwestowane środki finansowe. Proces przygotowania Strategii Rozwoju spełnia również rolę edukacyjną. Pozwala zwiększać poziom tożsamości i współodpowiedzialności mieszkańców za losy małej ojczyzny. Dlatego ważne jest, aby jak najwięcej mieszkańców pracowało nad dokumentem, żebyśmy mogli powiedzieć, że razem chcemy rozwijać Gminę i Miasto Lubawka. Struktura Strategii Rozwoju opiera się o:

- ▶ **Diagnozę** – opis sytuacji społeczno-gospodarczej, potencjały, talenty, walory Gminy oraz wyzwania stojące przed mieszkańcami,
- ▶ **Wizję** – opis pożądanego stanu Gminy w przyszłości,
- ▶ **Cele** – informacja o tym, jak osiągnąć stan opisany w wizji, wskazanie kierunków strumienia środków finansowych na obszary, które zapewnią rozwój,
- ▶ **System realizacji i monitoring** – informacja o tym jak Strategia będzie wdrażana, monitorowana i oceniana, a także komunikowana.

Założyliśmy, że Strategia winna być szeroko akceptowanym dokumentem dlatego proces jej tworzenia przebiegał w modelu partycypacyjnym, tj. z udziałem mieszkańców oraz przedstawicieli środowisk lokalnych, przedsiębiorców, organizacji pozarządowych, przedstawicieli wolnych zawodów, urzędników, młodzieży, kobiet, władz Gminy, pracujących, seniorów, mężczyzn.

Pragniemy, żeby Strategia była szytym na miarę, dopasowanym do naszych wspólnych aspiracji oraz możliwości, wykorzystującym nasze talenty dokumentem planującym naszą przyszłość. Powinna być też dokumentem porządkującym, wskazującym co chcemy osiągnąć, do czego i jak chcemy zmierzać. Podczas aktualizacji Strategii został stworzony wyjątkowy klimat współpracy, który pozwolił każdemu chętnemu mieszkańcowi, wyrazić swoją opinię na temat przyszłości Gminy Lubawka.

Należy jeszcze raz podkreślić, że dotychczasowa Strategia Rozwoju Gminy Lubawka była przyjęta w roku 2001. Kierunki rozwoju, które wówczas zredagowano są nadal w wielu obszarach aktualne, zwłaszcza dotyczące inwestowania w obszar turystyki. Jednak przez te kilkanaście lat dużym mankamentem był brak monitoringu wdrażania tego dokumentu strategicznego. Brak sprawozdań z realizacji i tym samym odchodzenie od kierunków wyznaczonych w Strategii Rozwoju, porównując je na przykład z realizacją corocznych budżetów z pewnością należy w okresie wdrażania nowej Strategii Rozwoju poprawić. W związku z tym postulujemy corocznego przygotowywanie corocznego sprawozdania z realizacji Strategii, a także wyodrębnienie wąskiego Zespołu ds. wdrażania Strategii Rozwoju, który nadzorowałby proces wprowadzania w życie zapisów, a także wnioskowałby propozycje aktualizacji poszczególnych zapisów, w związku z odczytywaniem na nowo rzeczywistości, wpływającej na życie Gminy.

Założenia metodologiczne Strategii Rozwoju

Strategia Rozwoju jest wynikiem nałożenia metodologii oraz oceny sytuacji w Gminie reprezentowanej przez autora opracowania na poglądy prezentowane przez władze Gminy oraz aktywnych mieszkańców, którzy brali udział w warsztatach strategicznych, konsultacjach, społecznych, a także uczestniczyli w badaniach dotyczących oceny funkcjonowania gminy, dlatego ostateczny kształt dokumentu należy do opracowań o charakterze ekspercko-partycypacyjnym.

Za cel strategiczny uznano uczynienie swojej małej ojczyzny – Gminy Lubawka – dobrym miejscem do życia.

Kierunki rozwoju strategicznego małej ojczyzny określają następujące hasła:

1. Gmina – **GOSPODARNA** – przedsiębiorcza; rozwój tylko według własnych priorytetów;
2. Gmina – **UŻYTECZNA** – wewnątrznie i zewnątrznie; dobry gospodarz i patron, rzetelny oraz lojalny partner;
3. Gmina – **STABILNA** – kryzysowy kapitał przetrwania i środki reagowania;
4. Gmina – **GOTOWA NA PRZYSZŁOŚĆ** – inteligencja adaptacyjna - główny atut w czasach niepewności;
5. Gmina – **DLA PRZYSZŁYCH POKOLEŃ** – kształtuje następców
6. Gminna – **INWESTUJĄCA W PRZYSZŁOŚĆ** – zwiększająca źródła przychodów;

7. Gmina – **INNOWACYJNA** – pozycja budowana na oryginalnych i udanych przedsięwzięciach;
8. Gmina – **OBYWATELSKA** – prawdziwe, zróżnicowane społeczeństwo, nie roszczeniowe jednostki i grupy;
9. Gmina – **MACIERZYSTA** – więzi tożsamości, pozytywne emocje, powody do dumy;
10. Gmina – **SOLIDARNA I UCZCIWA** – wsparcie w potrzebie – tak, jazda na gapę – nie;
11. Gmina – **SAMORZĄDNA** – sprawna administracja motywowana interesem mieszkańców;
12. Gmina – **NA DOROBKU** – nie na zakupach.

Za każdą Strategią stoi pewien system wartości – nawet wtedy, gdy nie jest on jawnie artykułowany. Strategia Rozwoju Gminy Lubawki opiera się na poniższych założeniach (sformułowanych przez Profesora Romana Galareę):

- ▶ Strategie samorządów powinny sprzyjać rozwojowi samorządności. Samorządność to wytwór kapitału społecznego. Strategia wskazuje sposoby wzmocnienia i reprodukcji tego kapitału.
- ▶ Strategie lokalne muszą bazować na specyfice społeczności lokalnych. Są więc raczej narzędziami różnicowania niż uniformizowania i służą do równoważenia wpływów globalizacji.
- ▶ Współczesna obsesja bezpośrednich i wymiernych korzyści prowadzi do erozji fundamentów cywilizacyjnych. Strategia musi wyrażać i chronić interesy następnego pokolenia.
- ▶ Na myśleniu o przyszłości ciąży dziś głównie postulat modernizacyjny. Strategia służyć ma jednak budowaniu własnej przyszłości, nie zaś imitowaniu cudzej nowoczesności.
- ▶ Celem strategii jest trwanie. Rzecz nie w realizacji najtrafniejszych nawet projektów, ale w przekazaniu zadbanej Gminy w ręce, przygotowanej do tego, następnej generacji.
- ▶ Strategia nie jest narzędziem sprawowania władzy — raczej narzędziem oceny jakości sprawowania władzy. Strategia nie powinna odnosić się bezpośrednio do sfery bieżących decyzji. Groziłoby to przekształceniem strategii w narzędzie promocji politycznej.
- ▶ Strategia nie jest programem działań do wykonania w przyszłości. Byłaby wtedy kolejnym wcieleniem centralnego planowania. Strategia wskazuje, co warto robić, a nie jak i kiedy. Konkretnie decyzje operacyjne powinny pojawiać się, gdy dojrzejże potrzeba.
- ▶ Strategia nie może postulować utopii rządzonej przez mądrych, uczciwych i kompetentnych. Musi służyć ludziom takim, jakimi są i jakimi mogą się stać, a nie bytom idealnym.
- ▶ Strategia nie jest programem realizacji prognoz metodami inżynierii społecznej. Historyczne doświadczenia z próbami wprowadzania takich programów są jednoznacznie negatywne.

- ▶ Strategia samorządowa nie jest biznesplanem, ani też podaniem o pracę skierowanym do zagranicznego inwestora. Istotą takiej strategii jest podmiotowość lokalnej społeczności.
- ▶ Strategia nie może być narzędziem przejmowania kontroli nad przyszłością przez aktualnie wpływowe grupy interesu.
- ▶ Nie wolno przerzucać kosztów współczesnych wygód na przyszłe pokolenia.
- ▶ W centrum zainteresowania musi być rozwój oparty o zasoby wewnętrzne. Gmina potrzebuje gospodarczej podmiotowości. Pomyślniej przyszłości nie sposób zbudować za nie swoje pieniądze. Pieniądze takie kiedyś się kończą, a złe nawyki pozostają.
- ▶ Strategia nie może być ukierunkowana na dogadzanie „roszczeniowym masom”. Strategia samorządowa, to strategia obywatelska, która dąży do przekształcenia mas w społeczeństwo. Gmina musi być atrakcyjna w sposób wykraczający ponad „prezenty” władzy. Rzecz nie w tym, co miasto zapewnia mieszkańcom, ale w tym, co im umożliwi i ułatwi.
- ▶ Strategia nie może bazować na procedurach. Padają one w starciu z ludzką interesownością. Realizacja strategii musi być zdroworozsądkowo kontrolowana i otwarta na adaptację.
- ▶ O losach Gminy rozstrzygają ludzie. Sukces odnoszą nie drobiazgowo planujący, ale ci, którzy potrafią szybko dostosować się do zmiennych okoliczności. Inwestycje w kapitał ludzki i społeczny - to najlepsze inwestycje w przyszłość.
- ▶ Gmina – to obszar z innowacyjną inicjatywą. Liczy się nie kopiowanie cudzych, ale wprowadzanie własnych wzorców. Aby znaleźć się w ekstraklasie, trzeba pogodzić się z ryzykiem i zaakceptować koszty nieudanych eksperymentów.
- ▶ Strategia nie powinna ograniczać się jedynie do procesów w pełni kontrolowanych przez władze i mieszkańców Gminy – byłaby wtedy absurdalnie ograniczona. Wiele zależy od lokalnej reakcji na zewnętrzne wymuszenia. Można też organizować się w szerszych grupach w celu zmiany niekorzystnych uwarunkowań.

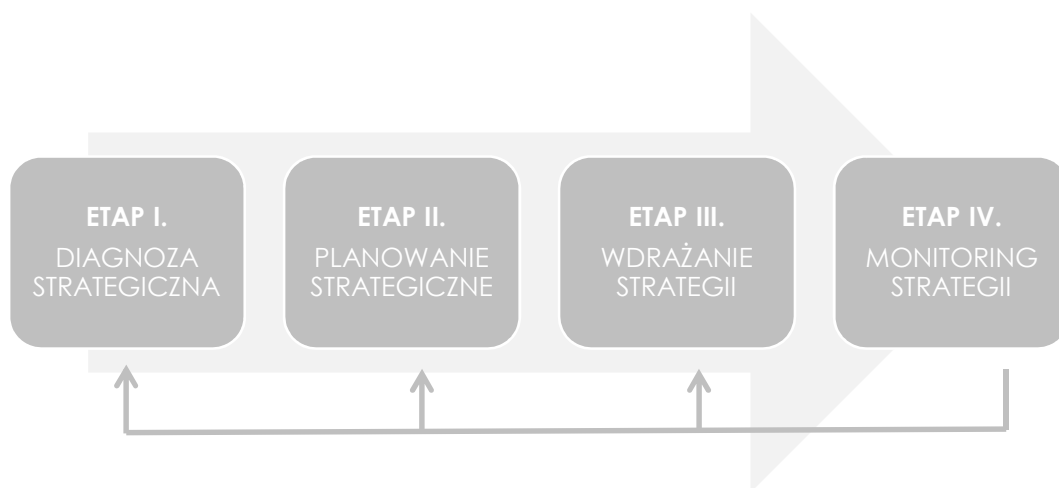
Wizja rozwoju Gminy Lubawka do roku 2023

Priorytetem dla samorządu Gminy Lubawka jest stworzenie dobrego miejsca do życia oraz dogodnych warunków rozwoju społeczno-gospodarczego na terenie całej Gminy, uwzględniających wszystkie obszary funkcjonowania podstawowej jednostki społecznej, którą jest rodzina oraz przedsiębiorców, a także przyciągnięcie nowych inwestorów na określonych i opłacalnych warunkach – zarówno dla przyszłych przedsiębiorców, jak i samej Gminy. Gmina Lubawka do 2023 roku będzie miejscem, gdzie poprzez umiejętne pozyskiwanie inwestorów, pobudzanie przedsiębiorczości mieszkańców oraz wykorzystanie własnych zasobów potencjału położenia i walorów krajobrazowych dla rozwoju turystyki, nastąpi harmonijny rozwój społeczno-gospodarczy. Gmina stworzy

zintegrowaną wspólnotę – otwartą, aktywną, szanującą tradycję i wspierającą przedsiębiorczość oraz przestrzeń dla rozwoju gospodarczego, także osobistego każdego mieszkańca. Gmina Lubawka, jako silny ośrodek gospodarczy, staje się gminą o dobrych warunkach ekonomicznych na rynku pracy, atrakcyjnym dla osób o wysokich kwalifikacjach, aktywnych, kreatywnych i przedsiębiorczych. Bardzo istotna staje się również współpraca zarówno wewnątrz gminy jak i zewnętrzna, między innymi w ramach Aglomeracji Wałbrzyskiej. Najważniejszym celem obecnych władz będzie zintegrowanie mieszkańców, podnoszenie poziomu zaufania i ciągła troska o każdego swojego mieszkańca.

SCHEMAT 1. Etapy formułowania dokumentu strategii według koncepcji zarządzania strategicznego.

Obszary strategiczne

Prace nad Strategią poprzedziły badania na temat oceny funkcjonowania Gminy zrealizowane w 2016 roku, a także przygotowanie Raportu o stanie Gminy Lubawka. Sam proces przygotowania Strategii Rozwoju związany był z warsztatami strategicznymi, a także z wieloma spotkaniami Zespołu ds. przygotowania Strategii Rozwoju Gminy Lubawki powołanego przez Panią Burmistrz. Podczas prac wskazano na sześć obszarów strategicznych, których wsparcie jest kluczowe dla zapewnienia rozwoju Gminy i zaspokojenia potrzeb mieszkańców:

SCHEMAT 2. Obszary strategiczne Gminy Lubawka.

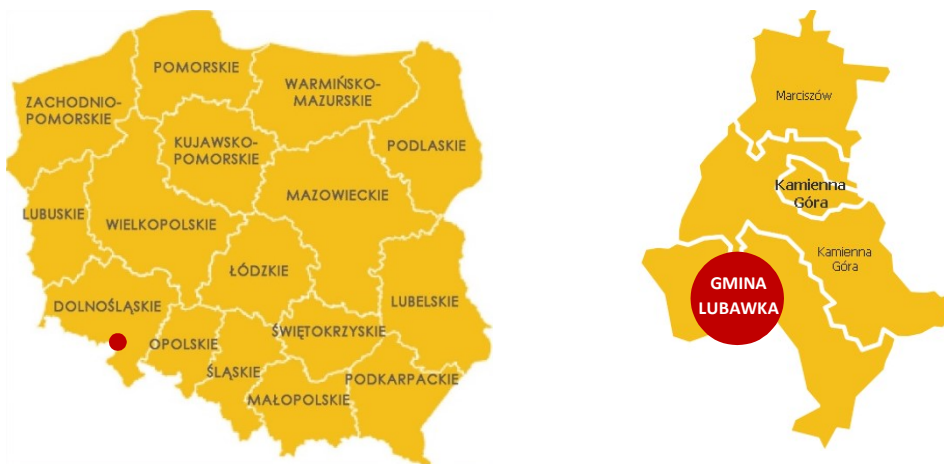
Uznano, że największy strumień środków finansowych, a także koncentracji i energii winno skierować się w stronę: gospodarki, przedsiębiorczości i cyfryzacji, turystyki, sportu i rekreacji, bezpieczeństwa i środowiska naturalnego, infrastruktury i transportu, włączenia społecznego i edukacji, a także rozwoju mieszkalnictwa. Każdy z obszarów wymaga szczególnej koncentracji podczas formułowania i wdrażania poszczególnych zadań. Dlatego zasadne wydaje się odpowiednio przemodelować strukturę Urzędu oraz funkcjonowanie poszczególnych komisji, zespołów. Wskazanie również liderów, kierujących poszczególnymi obszarami z pewnością zwiększyłyby efektywność wprowadzania ich w życie.

II. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA

Gmina Lubawka położona jest w południowej części województwa dolnośląskiego, w strefie przygranicznej, w bezpośrednim sąsiedztwie Republiki Czeskiej, w górskim paśmie Sudetów Środkowych na terenie powiatu kamiennogórskiego. Gmina od południa graniczy z Krajem Kralovo-Hradeckim, od zachodu z gminą Kowary (powiat jeleniogórski), od północy z Gminą Kamienna Góra, natomiast od wschodu z Gminą Mioszów (powiat wałbrzyski). Gmina Lubawka prawie w całości leży w dorzeczu Bobru – lewostronnego dopływu Odry, dlatego w większości jest zlewiskiem morza Bałtyckiego i tylko w niewielkim stopniu – poprzez potok Szkło, dopływ Upy należy do zlewiska morza Północnego. Miasto Lubawka położone jest u zbiegu Bobru i potoku Czarnuszka, w Bramie Lubawskiej, u podnóża Gór Kruczych – na wysokości 490-510 m n.p.m. Gmina Lubawka jest częścią Aglomeracji Wałbrzyskiej, w której skład wchodzi 22 Gminy – korzystające wspólnie z funduszy europejskich.

SCHEMAT 3. Położenie Gminy Lubawka na tle Polski, województwa dolnośląskiego i powiatu kamiennogórskiego.

Źródło: opracowanie własne.

Jako datę nadania praw miejskich Lubawce przyjmuje się 1292 rok, kiedy to Bolko I przekazał okoliczne tereny zakonowi cysterskiemu w Kszeszowie. Miasto należało do zakonu do 1810 roku. Do 1392 roku Lubawka, wchodząca w skład Księstwa Świdnickiego była wierna koronie polskiej, po czym przeszła we władanie czeskie. W czasie wojen husyckich (1425 i 1431) miasto zostało zniszczone i spustoszone. Dziesiątki wojen, epidemii i klęsk żywiołowych w XV w. nie oszczędzały miasta. Od 1526 roku Śląsk, a wraz z nim Lubawka przechodzi pod panowanie Habsburgów. Lubawka zaczyna się intensywnie rozwijać dzięki tkactwu lnu w XVI wieku. Miasta nie omijają jednak skutki wojny trzydziestoletniej. Następuje zahamowanie jego rozwoju. Ponowne zwiększenie roli miasta następuje w XVIII wieku, w momencie, kiedy Lubawa znalazła się na drodze

tranzytowej ze Śląska do krajów naddunajskich po otwarciu wolnego portu w Treście. W 1784 roku w Lubawce było 269 domów, w tym 8 użyteczności publicznej, młyn wodny, młyn do mielenia kory dębowej, 4 bielniki, folusz i magiel. Wśród 406 mieszczan było ponad 100 rzemieślników (związanych głównie z tkactwem i płóciennictwem). Wymieniano 101 tkaczy, posiadających 149 krosien. W innych branżach pracowało, w zależności od szacunków od 51 do 100 osób. W 1857 i 1865 roku uruchomiono w mieście pierwsze przędzalnie mechaniczne. Duży wpływ na rozwój miasta miało doprowadzenie w 1867 roku linii kolejowej z Sędziszawia oraz późniejsze przedłużenie jej do Czech. Od 1862 r. rozwijało się w okolicach górnictwo węgla kamiennego, które niestety pod względem wielkości wydobycia (ok. 20 tys. ton rocznie) nie dorównywało innym zagłębom dolnośląskim, także tym po stronie czeskiej. W roku 1873 roku powstała lokalna gazownia. W 1890 roku wśród licznych zakładów przemysłowych wymieniano m.in. wielką tkalnię, wytwórnię celulozy i wyrobów celulozowych oraz hutę szkła. W mieście działały wszystkie ważne instytucje i urzędy. W 1864 roku uruchomiono szpital. W związku ze swym przygranicznym położeniem oraz malowniczą okolicą, Lubawka cieszyła się dużym zainteresowaniem turystów. Najczęściej odwiedzane były: Dolina Miłości, Krucze Skały, kościół ewangelicki oraz kalwaria na Świętej Górze. W latach 90-tych XIX w. Lubawka była już znaną miejscowością turystyczną i popularnym letniskiem. Działało wówczas kilkanaście hoteli, gospód i schronisk młodzieżowych. Okres międzywojenny przyniósł miastu szereg obiektów sportowych. W 1924 roku powstała skocznia narciarska na północnym zboczu Kruczej Skały, nieco później powstał duży zespół obiektów sportowych z boiskami i zapleczem. Służyły one początkowo sportowcom niemieckim do przygotowań na olimpiadę w Berlinie w 1936 roku, a w późniejszym czasie hitlerowskiej organizacji młodzieżowej, jako ośrodek szkoleniowo-rekreacyjny. W czasie II wojny światowej w mieście istniały obozy pracy przymusowej, z końcem 1944 roku utworzono tutaj filię obozu Gross-Rosen, w której to przebywało około 500 kobiet pochodzenia żydowskiego – przywiezionych z Oświęcimia. Zniszczenia wojenne ominęły Lubawkę, gdyż nie toczyły się na tych terenach działania militarne. Wojska radzieckie zajęły miasto 7 maja 1945 roku. W tym czasie w mieście przebywało około 6300 rdzennych mieszkańców oraz około 1000 osób uciekających przed frontem. W latach 1945-47 na mocy umów międzynarodowych ludność niemiecka została wysiedlona w głąb Niemiec. Na ich miejsce przybywali polscy osadnicy wysiedleni z terenów przyłączonych do Związku Radzieckiego, a także z centralnej Polski i w dużej ilości z okolic Nowego Sącza.

Klimat na obszarze Gminy ma charakter klimatu górskiego, cechującego się piętrowym zróżnicowaniem warunków termicznych i opadowych. Warunki pogodowe zaznaczają się gwałtownością zmian nawet w ciągu jednego dnia. Okres wegetacyjny ze średnią temperaturą większą od 5°C trwa ok. 199 dni (od 163 do 209) i przypada na okres od kwietnia do października (jest o około 40 dni krótszy od okresu wegetacyjnego np. w sąsiedniej Kotlinie Jeleniogórskiej). Średnia temperatura roczna wynosi ok. 6,3°C, natomiast w najcieplejszym miesiącu – lipcu, sięga ona ok. +15,5°C, a w najzimniejszym

miesiącu – styczniu, spada do ok. $-3,3^{\circ}\text{C}$. Zimą, częściej niż w innych rejonach górskich, występuje inwersja temperatur, tzn. temperatury są wyższe wraz ze wzrostem wysokości n.p.m. chłodniejsze powietrze spływa w doliny i zalega w obniżeniach. Okres wiosenny rozpoczyna się w kotlinach górskich po 15 kwietnia, choć często przymrozki mają miejsce jeszcze po 15 maja. Na obszarze gminy zdarzają się opady śniegu w kwietniu i nawet pierwszej dekadzie maja. Roczna suma opadów jest znacznie większa niż dla innych obszarów Polski położonych na tej samej wysokości i wynosi 805 mm. Najwyższy opad występuje w Karkonoszach (powyżej 1000 mm), a najniższy w środkowej części Bramy Lubawskiej (686 mm). Liczba dni pochmurnych przekracza 150 dni w roku i jest wyższa w obniżeniach niż na terenach położonych wyżej. Niewiele jest dni bezwietrznych, co sprawia, że klimat wyróżnia się większą ilością opadów i dni pochmurnych niż średnia opadów tego regionu. Wiatr z południa i południowego – zachodu przynosi wzrost temperatury i opady. W okresie wiosennym wieje wiatr południowy, którego wyraźna przewaga jest w maju. W miesiącach letnich ochłodzenie i opady przynosi wiatr południowo - zachodni. Późną wiosną i na przedwiośniu osłona Rudaw Janowickich jest zbyt mała i silny wiatr znad Karkonoszy sięga na obszar gminy. Brama Lubawska leży w tzw. „cieniu opadowym”, co oznacza wyższe sumy opadów na zboczach niż na dnie obniżeń. To niekorzystne zjawisko w okresie opadów letnich, często mających charakter nawałowy, powoduje gwałtowny przybór wód w potokach górskich. Roczna suma opadów uzależniona jest od wysokości n.p.m. i waha się w granicach 500-1100 mm, a w mieście Lubawka 650-750 mm. Maksimum opadowe przypada na miesiące letnie, a zwłaszcza na lipiec. Opady śniegu występują czasami już w ostatniej dekadzie października. Pokrywa śnieżna zalega około 60 dni i jest stosunkowo nietrwała.

Liczba ludności w gminie miejsko-wiejskiej Lubawka to ponad 11,1 tys. osób, co stanowi $\frac{1}{4}$ ludności powiatu kamiennogórskiego. 55,6% ludności zamieszkuje miasto Lubawka (6,1 tys. osób), pozostała część gminę.

Tabela nr 1 Statystyka stałych mieszkańców w Gminie Lubawka wg miejscowości i płci

Miejscowość	Liczba mężczyzn	Liczba kobiet	razem
Błazejów	156	139	295
Błazkowa	120	115	235
Bukówka	125	118	243
Chełmsko Śląskie	1012	1028	2040
Jarkowice	176	186	362
Lubawka	2865	3219	6084

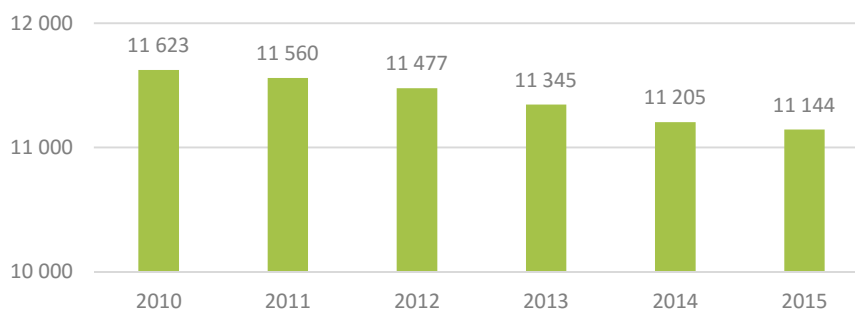

Miszkowice	289	292	581
Niedamirów	80	72	152
Okrzeszyn	98	93	191
Opawa	162	178	340
Paczyn	37	30	67
Paprotki	38	42	80
Stara Białka	99	104	203
Szczepanów	33	34	67
Uniemyśl	45	42	87
Razem	5335	5692	11027

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu -07. 2016.

Gęstość zaludnienia na obszarze gminy wynosi 81 os./km² (276 os./km² miasto, 43 os./km² obszar wiejski), co jest wartością znacznie poniżej średniej dla powiatu kamiennogórskiego (112 os./km²) i województwa dolnośląskiego (146 os./km²). Rokrocznie obserwuje się spadek liczby ludności na terenie gminy – od 2010 roku zmalała ona o 4,1% (479 osób). Od 2011 roku gminę Lubawka cechuje również ujemny wskaźnik zmiany liczby ludności na 1000 mieszkańców. Najwyższy odpływ ludności na 1000 mieszkańców nastąpił w latach 2013 i 2014, wynosząc odpowiednio: -11,6 i -12,4, przekraczając w tym czasie znacząco średnią dla województwa dolnośląskiego (-1,5 i -0,5). W 2015 roku wynosił on już tylko -5,5, podobnie jak w powiecie kamiennogórskim (-6,7), w dalszym ciągu znacznie przekraczał średnią dla województwa wynoszącą -1,5.

WYKRES 1. Liczba ludności w gminie Lubawka [2010-2015].

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

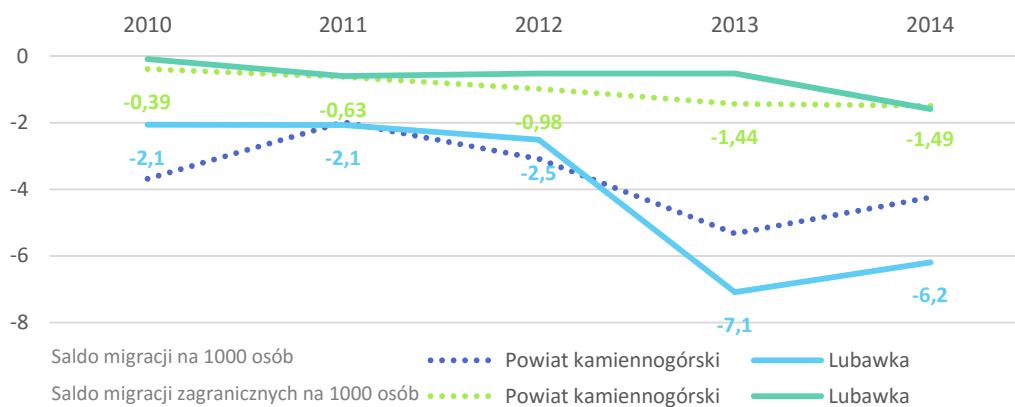
TABELA 1. Zmiana liczby ludności na 1000 mieszkańców [2010-2015].

	2010	2011	2012	2013	2014	2015
POLSKA	9,4	0,2	-0,1	-1,0	-0,4	-1,1
DOLNOŚLĄSKIE	13,9	-0,2	-0,8	-1,5	-0,5	-1,5
Powiat kamiennogórski	10,1	-4,2	-7,6	-9,9	-7,6	-6,7
Lubawka	15,8	-5,4	-7,2	-11,6	-12,4	-5,5
Lubawka – miasto	24,5	-4,5	-5,3	-12,4	-12,9	-7,1
Lubawka – obszar wiejski	5,0	-6,6	-9,6	-10,4	-11,8	-3,4

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Saldo migracji na 1000 osób w gminie również pozostaje na poziomie znacząco poniżej średniej dla województwa dolnośląskiego. W 2013 i 2014 roku wynosiło ono odpowiednio -7,1 i -6,2 przy średniej dla województwa -0,5 i -0,4 i znajdowało się także poniżej średniej dla powiatu kamiennogórskiego (-5,3 i -4,2). Również pod względem salda migracji zagranicznych na 1000 osób gmina plasuje się znacznie poniżej średniej dla województwa.

WYKRES 2. Saldo migracji na 1000 osób w gminie Lubawka [2010-2014].

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Na przestrzeni analizowanego okresu **struktura ludności według ekonomicznych grup wieku** nie uległa znaczącej zmianie. Najmłodsi mieszkańcy gminy (do 18 lat) w 2015 roku stanowili 16,2% ogólnej liczby ludności, osoby w wieku produkcyjnym 63,7%, natomiast poprodukcyjnym 20,1%. W 2010 roku było to odpowiednio: 18,7%, 64,9% i 16,3%, co daje odpowiednio spadek o 2,5 pkt. proc. ludności w wieku przedprodukcyjnym, spadek o 1,2 pkt. proc. ludności w wieku produkcyjnym oraz wzrost o 3,2 pkt. proc. ludności w wieku poprodukcyjnym. Udział osób według ekonomicznych grup wieku pozostaje na poziomie zbliżonym dla województwa dolnośląskiego. Taki stan znalazł również odzwierciedlenie w wartości **wskaźnika obciążenia demograficznego**, rozumianego jako liczba osób w wieku nieprodukcyjnym przypadająca na 100 osób w wieku produkcyjnym, która w 2010 roku wynosiła w gminie 54 osoby i do 2015 roku zmieniła się nieznacznie, przyjmując wartość 56,3 osób. Tendencję tę osłabia jednak dodatkowo fakt, że średnio

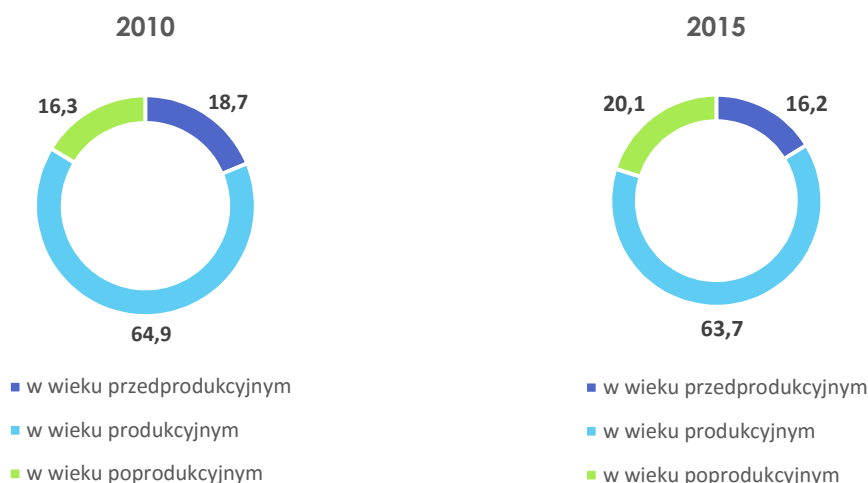

w gminach powiatu kamiennogórskiego **przyrost naturalny** w ostatnich latach przyjmował wartości ujemne od -5,0 w roku 2012 do -4,4 w 2015 roku, co pozostawało znacznie poniżej średniej dla województwa (-1,8) i kraju (-0,7). 30,3 % mieszkańców gminy Lubawka jest stanu wolnego, 53,2 żyje w małżeństwie, 5,8 jest po rozwodzie, a 10,5 to wdowy lub wdowcy. Najwięcej, bo 42,4% zgonów w Gminie Lubawka spowodowanych było chorobami układu krążenia, przyczyną 26,2 zgonów w gminie były nowotwory, a 4,2 % zgonów spowodowanych było chorobami układu oddechowego.

Zaobserwować można stopniowy wzrost oddanych mieszkań do użytkowania w Gminie Lubawka, o ile w 2009 roku było 10 mieszkań, w 2013 20 mieszkań, to w 2014 roku 44 mieszkania. Ale potrzeba nowych mieszkań stale jest wysoka.

WYKRES 3. Liczba ludności wg ekonomicznych grup wieku w gminie Lubawka [2010 i 2015].

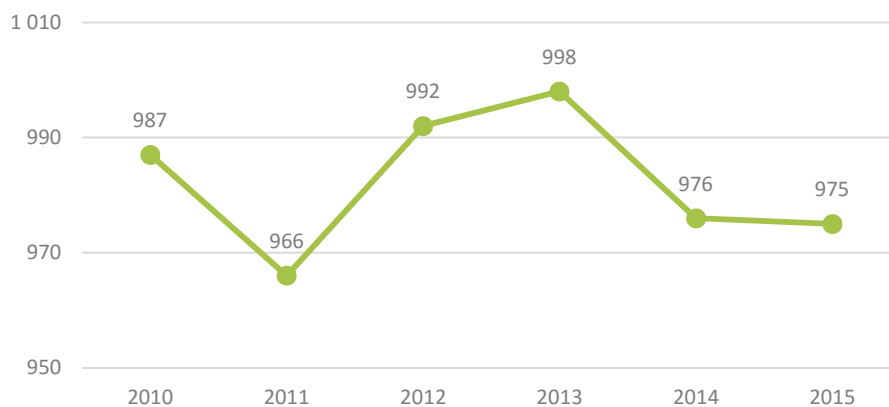

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Na terenie gminy działalność gospodarczą w 2015 roku prowadziło 975 **podmiotów gospodarczych**, a ich liczba od 2010 roku spadła o 1% (12 podmiotów). Działalność prowadziło więc średnio 875 **podmiotów gospodarczych wpisanych do rejestru REGON na 10 tys. ludności**. Pomimo, że wartość tego wskaźnika w porównaniu do 2010 do 2013 roku wzrosła o 3,65% (z 849 do 880 podmiotów na 10 tys. ludności), od 2013 roku obserwuje się ich nieznaczny spadek. Średnia wartość liczby podmiotów gospodarczych na 10 tys. ludności klasyfikuje gminę poniżej średniej dla powiatu kamiennogórskiego (974) i województwa dolnośląskiego (1 230). Również pod względem liczby **jednostek nowo zarejestrowanych w rejestrze REGON na 10 tys. ludności** gmina ze wskaźnikiem 65 plasuje się znacząco poniżej średniej dla województwa (105) i nieznacznie poniżej średniej dla powiatu kamiennogórskiego (68). Obserwuje się znaczny spadek wartości tego wskaźnika od 2010 roku z wartości 102, niższy poziom gmina osiągnęła jedynie 2013 (62). Również pod względem liczby osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na 1000 ludności gmina z wartością 55 klasyfikowana jest poniżej średniej dla powiatu (60) i województwa dolnośląskiego(81).

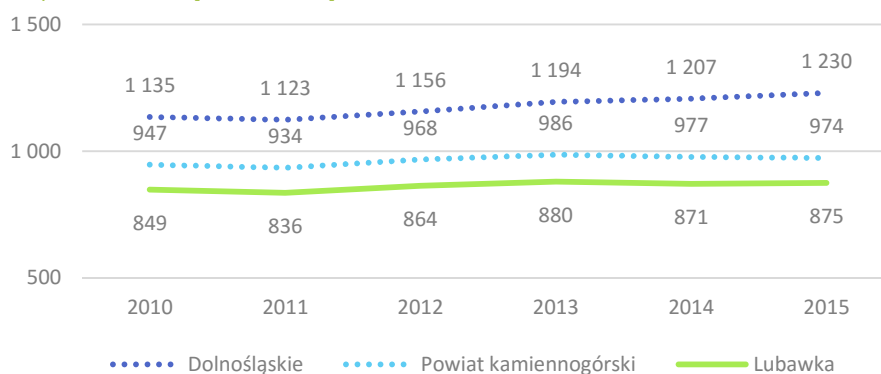

WYKRES 4. Liczba podmiotów gospodarczych na terenie gminy Lubawka [2010-2015].

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

WYKRES 5. Liczba podmiotów gospodarczych wpisanych do rejestru REGON na 10 tys. ludności [2010-2015].

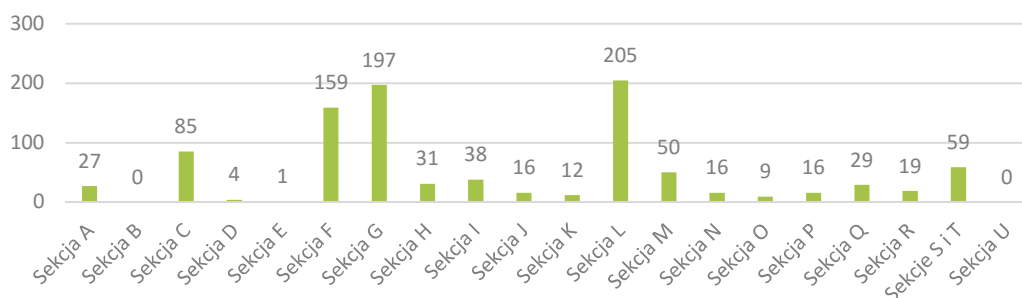

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Na terenie gminy w 2015 roku działalność gospodarcza skupiała się głównie wokół trzech **kierunków działalności gospodarczej**. Największa liczba podmiotów prowadziła działalność związaną z obsługą rynku nieruchomości (sekcja L), czyli 205 podmiotów. W dalszej kolejności dominowały podmioty prowadzące handel hurtowy i detaliczny oraz naprawę pojazdów samochodowych (sekcja G: 197 podmiotów) oraz związaną z budownictwem (sekcja F: 159 podmiotów). Podmioty z tych trzech sekcji stanowiły ponad połowę (57,5%) podmiotów gospodarczych na terenie gminy. Pod względem liczby podmiotów w gminie wyróżniają się również takie działalności jak przetwórstwo przemysłowe (sekcja C: 85 podmiotów), pozostała działalność usługowa i gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników (sekcje S i T: 59 podmiotów) oraz działalność profesjonalna, naukowa i techniczna (sekcja M: 50 podmiotów).

WYKRES 6. Podmioty gospodarcze na terenie gminy Lubawka wg sekcji PKD 2007 [2015].

Sekcja: A. rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo, B. górnictwo i wydobywanie, C. przetwórstwo przemysłowe, D. wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych, E. dostawa wody; gospodarowanie ciekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją, F. budownictwo, G. handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle, H. transport i gospodarka magazynowa, I. działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi, J. informacja i komunikacja, K. działalność finansowa i ubezpieczeniowa, L. działalność związana z obsługą rynku nieruchomości, M. działalność profesjonalna, naukowa i techniczna, N. działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca, O. administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne, P. edukacja, Q. opieka zdrowotna i pomoc społeczna, R. działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją, S. pozostała działalność usługowa, T. gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby, U. organizacje i zespoły eksterytorialne

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

517 **nowo zarejestrowanych podmiotów gospodarczych** na terenie gminy w latach 2010-2015 stanowiło 22,7% wszystkich nowo otwartych firm na terenie powiatu kamiennogórskiego. Największa liczba podmiotów rozpoczęła działalność związaną z budownictwem (sekcja F: 152 podmioty), a także z handlem hurtowym i detalicznym oraz naprawą pojazdów samochodowych (sekcja G: 120 podmiotów). Podmioty z tych dwóch sekcji stanowiły ponad połowę (52,6%) nowo rejestrowanych podmiotów na terenie gminy. W tych branżach odnotowano jednak również od 2010 roku największą liczbę wyrejestrowań z rejestru REGON.

W Gminie Lubawka na 1000 mieszkańców pracuje 125 osób. 55,3% wszystkich pracujących stanowią kobiety, a 44,7 % mężczyźni. Przeciętne wynagrodzenie brutto w Gminie Lubawka wynosi 3 161, 57 PLN, co odpowiada 79,0 % przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto w Polsce. Bezrobocie w Gminie wynosi 9,5 % (2016). Wśród aktywnych zawodowo mieszkańców Gminy 1 203 osób wyjeżdża do pracy do innych gmin, a 301 pracujących do pracy spoza gminy – tak więc saldo przyjazdów i wyjazdów wynosi – 902.

Na terenie Gminy Lubawka działalność prowadzą 82 gospodarstwa powyżej 20 ha, gospodarstwa ekologiczne są cztery, a powierzchnia, na której produkowana jest zdrowa żywność to 53,91 ha. Dominują gospodarstwa małe, dlatego mieszkańcy pracujący na roli, łączą tą pracę z aktywnością poza rolniczą.

Przez teren Gminy przebiega **76,88 km dróg publicznych**, w tym droga krajowa nr 5 – 5,47 km oraz droga wojewódzka nr 369 – 16,3 km. Dróg wewnętrznych w mieście Lubawka znajduje się 29,72 km. Według danych ośrodka dokumentacji geodezyjnej Starostwa Powiatowego w Kamiennej Górze w Gminie Lubawka znajduje się ogółem 4 765 budynków.

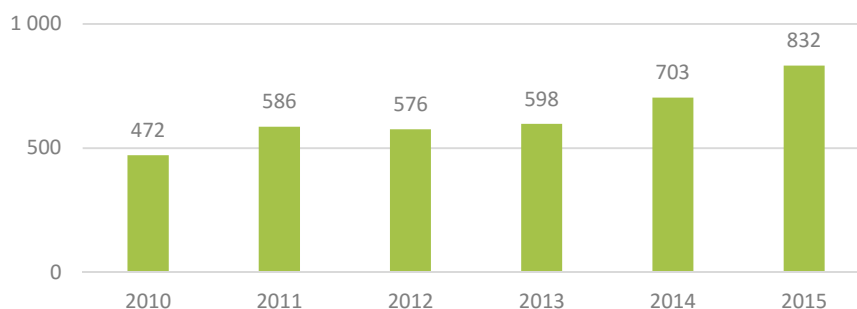
W gminie Lubawka z sieci wodociągowej korzysta około 80% mieszkańców gminy. Podstawą zaopatrzenia w wodę na obszarach niezwodociągowanych są indywidualne studnie szybowe. W gospodarstwach indywidualnych, woda ta wykorzystywana jest zarówno do celów konsumpcyjnych jak i do produkcji rolnej. Planuje się budowę dalszych sieci wodociągowych i podłączanie do nich kolejnych miejscowości (m. in. Jarkowic –Miskowic).

Na terenie gminy funkcjonuje system kanalizacji sanitarnej, z którego korzysta około 60 % mieszkańców gminy. Długość sieci kanalizacyjnej w gminie Lubawka wynosi 80,7 km, z czego 33,9% znajduje się na terenie miasta, a 66% na obszarze wiejskim. Sieć w całości znajduje się w zarządzie gminy i jest eksploatowana przez spółkę gospodarki komunalnej. Miejscowości Uniemyśl, Błażkowa, Paprotki, Stara Białka, Paczyn, Szczepanów nie są skanalizowane, a miejscowości Okrzeszyn, Bukówka, Opawa, Niedamirów, Miskowice i Jarkowice skanalizowane są w 100%. Stopień skanalizowania gminy wynosi 69,3%. Z sieci kanalizacyjnej korzysta 90% mieszkańców gminy. Pozostali mieszkańcy odprowadzają ścieki do zbiorników bezodpływowych (szamb), które w znacznej mierze nie odpowiadają stosownym normom i znajdują się w złym stanie technicznym. Gmina posiada dwie główne oczyszczalnie ścieków. W północnej części Lubawki, znajduje się mechaniczno - biologiczna oczyszczalnia ścieków ze stawami biologicznymi o przepustowości 4900 m³/d, do której wprowadzane są ścieki miejsko - przemysłowe z miejscowości: Lubawka, Bukówka, Miskowice i Jarkowice, Opawa i Niedamirów. Druga nieduża mechaniczno - biologiczna oczyszczalnia ścieków o przepustowości 480 m³/d oczyszcza ścieki pochodzące z Chełmska Śląskiego i części Błażejowa, położonego nad rzeką Zadrną. Trzecią najmniejszą oczyszczalnią ścieków jest oczyszczalnia znajdująca się w miejscowości Okrzeszyn. Obsługuje ona wyłącznie mieszkańców sołectwa Okrzeszyn. Ścieki z pozostałych miejscowości gminy, są dowożone transportem asenizacyjnym do oczyszczalni ścieków. W przypadku kanalizacji deszczowej niewielkie odcinki kanalizacyjnej sieci ogólnospławnej występują tylko w Lubawce (północna część, centrum, Al. Wojska Polskiego, ul. Świerczewskiego) oraz w Chełmsku Śląskim. Na pozostałych terenach wody opadowe zrzucają się bezpośrednio do odbiorników.

Liczba dzieci w **przedszkolach** na terenie gminy Lubawka rośnie z roku na rok. Od 2010 roku odnotowano jej wzrost o około 76,3%, z 472 dzieci w 2010 roku do 832 w 2015 roku. Liczba dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego na 1 tys. dzieci w wieku 3-5 lat na terenie gminy jest jednak blisko do średniej dla województwa dolnośląskiego i wynosiła w 2015 roku 832 wobec 848 w regionie. Była ona jednak zdecydowanie wyższa w stosunku do średniej liczby w powiecie kamiennogórskim wynoszącej 741. Pod względem liczby dzieci w wieku 3-5 lat przypadającej na jedno miejsce w placówce wychowania przedszkolnego gmina ze średnią wynoszącą 1,06 plasowała się jednak poniżej średniej dla powiatu kamiennogórskiego (1,34) i na poziomie zbliżonym do średniej dla województwa (1,07). 2 616 mieszkańców Gminy Lubawka jest w wieku potencjalnej nauki (3-24 lata). Według spisu powszechnego z 2011 roku 10,3 % ludności posiada wykształcenie wyższe, 12,1 % wykształcenie średnie, 17,5 % średnie zawodowe, 30,9 % wykształcenie zawodowe, 5 % gimnazjalne, 24,1 % podstawowe. W porównaniu do całego województwa dolnośląskiego mieszkańcy Gminy Lubawka mają znacznie niższy poziom wykształcenia. Liczba młodzieży uczęszczającej do szkół średnich to 451 osób.

WYKRES 7. Dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego na 1 tys. dzieci w wieku 3-5 lat [2010-2015].

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Na terenie Gminy funkcjonują trzy szkoły: Szkoła Podstawowa – Zespół Szkół Publicznych w Lubawce, gdzie uczęszcza ponad 400 dzieci i pracuje ponad 30 nauczycieli, Szkoła Podstawowa – Zespół Szkół Publicznych w Chełmsku Śląskim, gdzie uczęszcza ponad 200 dzieci i pracuje ponad 20 nauczycieli i Szkoła Podstawowa w Miskowicach gdzie uczy się ponad 120 dzieci i pracuje blisko 20 nauczycieli.

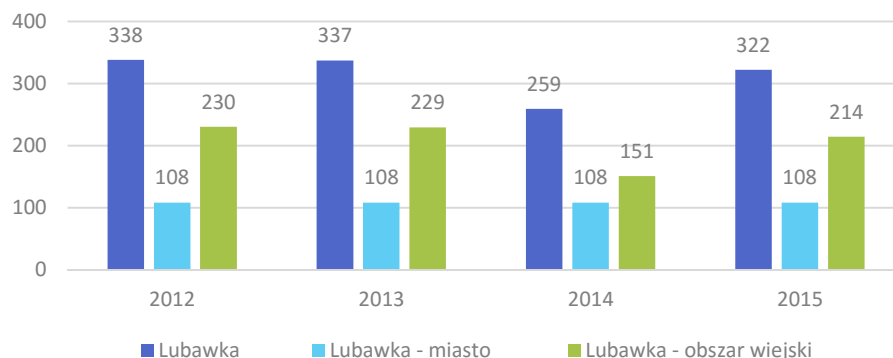
W 2015 roku na 1 **placówkę biblioteczną** w gminie przypadały 5 572 osoby. Pomimo że od 2010 roku liczba osób przypadająca na 1 placówkę zmniejszyła się o 4,1% (240 osób) to była ona znacznie wyższa od średniej dla powiatu kamiennogórskiego (3 700 osób)

i województwa dolnośląskiego (4 258 osób). Również księgozbiór bibliotek na 1000 ludności w gminie, pomimo jego wzrostu o 11,5% w porównaniu do 2010 roku, jest znacznie niższy (2 124,5 woluminów) niż średnio w powiecie (3 554,2) oraz województwie (3 111,5). Czytelnicy bibliotek publicznych na 1000 ludności (104) oraz wypożyczenia księgozbioru na 1 czytelnika w woluminach (17,2) na terenie gminy pozostają poniżej średniej dla powiatu (odpowiednio: 140 i 20,5) oraz województwa (160 i 18,5).

Na obszarze gminy zlokalizowanych jest ogółem 8 **całorocznych noclegowych obiektów turystycznych** (2 na terenie miasta, 6 na obszarze wiejskim). Obiekty te stanowią 57,1% ogółu obiektów noclegowych na terenie powiatu kamiennogórskiego. Zgodnie z danymi GUS na terenie gminy działalność prowadzą: 4 kwatery agroturystyczne (111 miejsc noclegowych), 1 obiekt turystyczny (58 miejsc), 1 hotel (48 miejsc) oraz 1 obiekt z pokojami gościnnymi (45 miejsc). Liczba **miejsc noclegowych** w 2015 roku wynosiła 322 (blisko 65% ogółu miejsc noclegowych na terenie powiatu kamiennogórskiego) i spadała ona nieznacznie w porównaniu do 2012 roku. Na terenie gminy Lubawka w 2015 roku zwiększyła się również **dynamika wykorzystania miejsc noclegowych** w porównaniu do 2014 roku (124,3%), pozostając jednak w dalszym ciągu poniżej średniej dla powiatu kamiennogórskiego (131,9%).

WYKRES 8. Liczba miejsc noclegowych w gminie Lubawka [2012-2015].

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Tabela 2. Dynamika wykorzystania miejsc noclegowych na terenie gminy Lubawka (rok poprzedni = 100) [2010-2015].

	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Powiat kamiennogórski	97,3	85,6	125,6	103,1	94,2	131,9
Lubawka	100,0	100,5	141,3	99,6	91,5	124,3
Lubawka – miasto	100,0	100,9	100,0	100,0	100,0	100,0
Lubawka – obszar wiejski	100,0	100,0	189,2	99,4	86,3	141,7

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

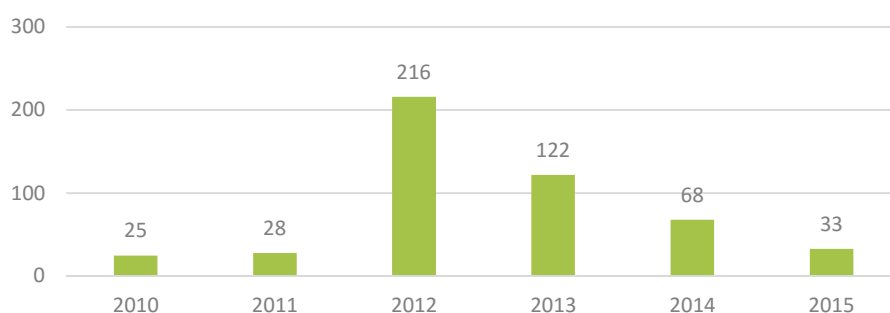
Pod względem wyposażenia, zgodnie z danymi GUS z 2013 roku, obiekty turystyczne obiekty noclegowe dysponowały na terenie gminy Lubawka jedynie 2 boiskami do siatkówki lub koszykówki, 1 sauną oraz 2 stołami do tenisa stołowego. Dwa obiekty na terenie gminy dysponowały 2 salami konferencyjnymi z ogólną liczbą 70 miejsc, wyposażonymi w ekrany, komputerem i siecią Wi-fi na terenie obiektu. Jedna sala

wyposażona była ponadto w nagłośnienie i rzutnik. Żaden z ośrodków na terenie gminy nie dysponował basenem i nie był również wyposażony w udogodnienia dla osób niepełnosprawnych ruchowo.

Liczba **turystów zagranicznych** korzystających z noclegów na terenie gminy utrzymuje się na względnie stałym poziomie od 25 osób w roku 2010 do 33 w roku 2015. Wyjątek stanowiły lata 2012-2014, na które przypadła kumulacja ruchu zagranicznego związanego z organizacją Euro 2012, w tym czasie w ośrodkach na terenie gminy korzystało z noclegów od 216 osób w 2012 roku do 122 osób w 2013 roku. Wśród turystów, którym udzielono noclegów na terenie gminy dominują turyści z Niemiec i Czech.

Wykres 3. Noclegi udzielone turystom zagranicznym na terenie gminy Lubawka [2010-2015].

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Na terenie Gminy Lubawka działalność prowadzi 39 organizacji pozarządowych. Odnotowuje się dość dużą frekwencję wyborczą w wyborach samorządowych – ponad 50%, a także niską w wyborach parlamentarnych – 12%. Na terenie Gminy Lubawka rocznie odnotowuje się 225 **przestępstw**, w tym najwięcej o charakterze kryminalnym oraz przeciwko mieniu. Co jest wskaźnikiem niższym niż w Polsce i w województwie dolnośląskim. Wskaźnik wykrywalności sprawców wynosi 71% i jest wyższy niż w województwie o 6 punktów procentowych. Gmina należy do spokojnych obszarów, jednak subiektywny poziom poczucia bezpieczeństwa nie jest dużo wyższy niż w Polsce.

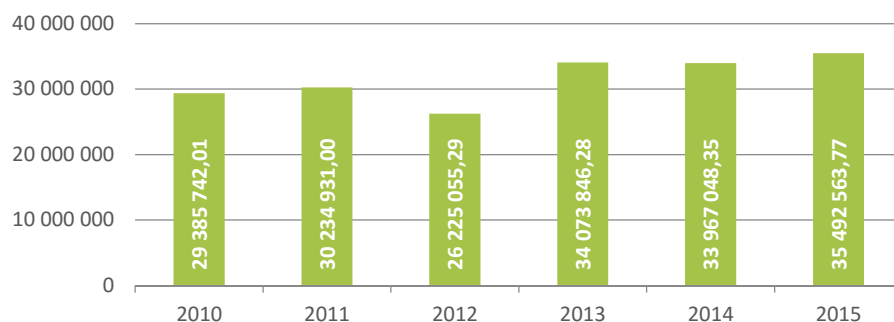
Do obiektów zabytkowych na terenie Gminy należą: Kościół parafialny pod wezwaniem Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny w Lubawce z 1292, z ołtarzem dłuta J.Lachela, drewniana ambona z XVIII wieku, a także Lubawski ratusz z 1726 roku oraz Kościół pod wezwaniem Świętej Rodziny w Chełmsku Śląskim XVII wieku i domy tkaczy w Chełmsku Śląskim.

Dochody ogółem w budżecie gminy Lubawka od 2010 roku rosną, poza 2012 rokiem, w którym odnotowano ich spadek. Obecnie wynoszą one 35,4 mln zł, co jest wartością o 20,8% (6 mln zł) wyższą niż w 2010 roku, i stanowią one 25,8% dochodów gmin na terenie powiatu kamiennogórskiego. Dochody ogółem na 1 mieszkańca Gminy również

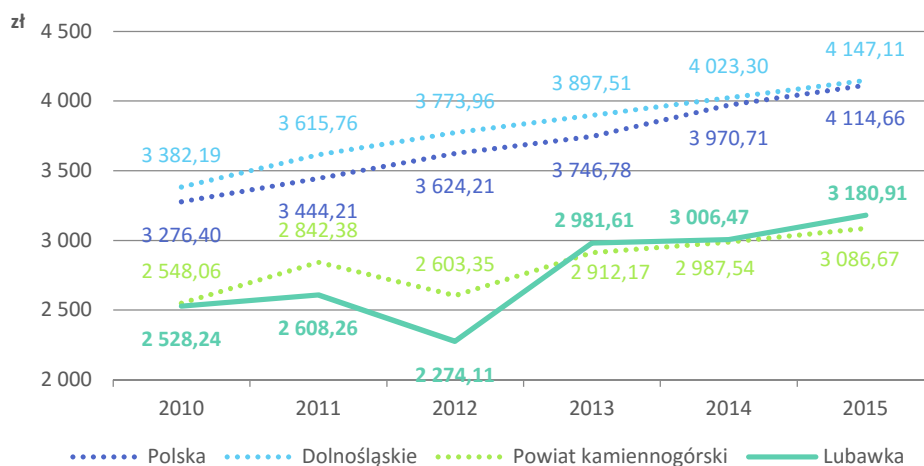
rosną od 2012 roku i obecnie z wartością 3 180,91 zł przekraczają średnią dla powiatu kamiennogórskiego, pozostając jednak o ponad 966 zł (około 23,3%) niższe niż średnio w województwie i kraju.

WYKRES 9. Dochody gminy Lubawka [2010-2015].

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

WYKRES 10. Dochody ogółem na 1 mieszkańca [2010-2015].

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wydatki z budżetu gminy Lubawka w 2015 roku wynosiły 35,8 mln zł, co stanowiło 27% ogółu wydatków gmin na terenie powiatu kamiennogórskiego. Wydatki te ponownie rosną od 2012 roku i obecnie nieznacznie przekroczyły wartość zbliżoną do roku 2010 (35 mln zł). Wydatki majątkowe w 2015 roku stanowiły 25,3% (9 mln zł) ogółu wydatków budżetu gminy, w tym wydatki majątkowe inwestycyjne stanowiły 24,7% ogółu wydatków. Pomimo spadku w latach 2011-2012, od 2013 roku **wydatki ogółem** na 1 mieszkańca w gminie Lubawka systematycznie się zwiększają. W 2015 roku wynosiły one 3 209,46 zł na mieszkańca i tym samym, podobnie jak w 2014 roku, przekraczały średnią dla powiatu kamiennogórskiego. Pozostają one jednak o 23,4% niższe niż średnio w województwie dolnośląskim i o 20,8% niższe niż średnio kraju.

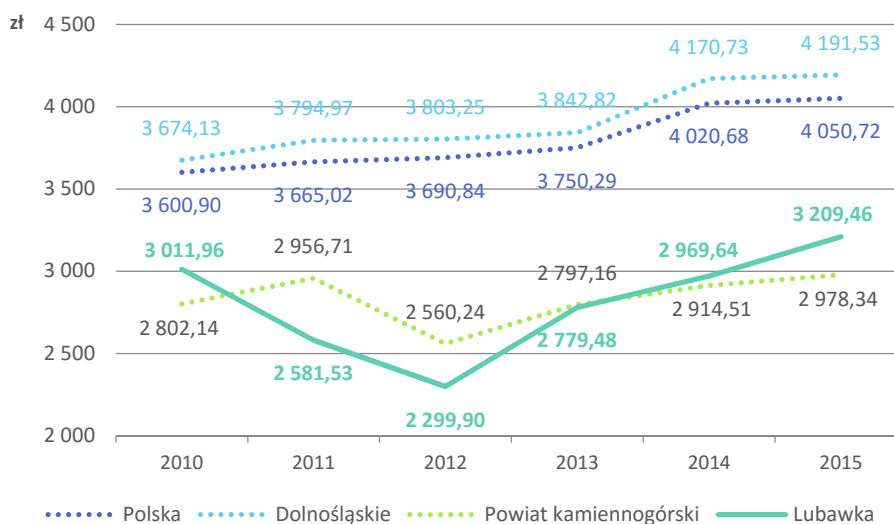

WYKRES 11. Wydatki ogółem w gminie Lubawka [2010-2015].

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

WYKRES 12. Wydatki ogółem na 1 mieszkańca [2010-2015].

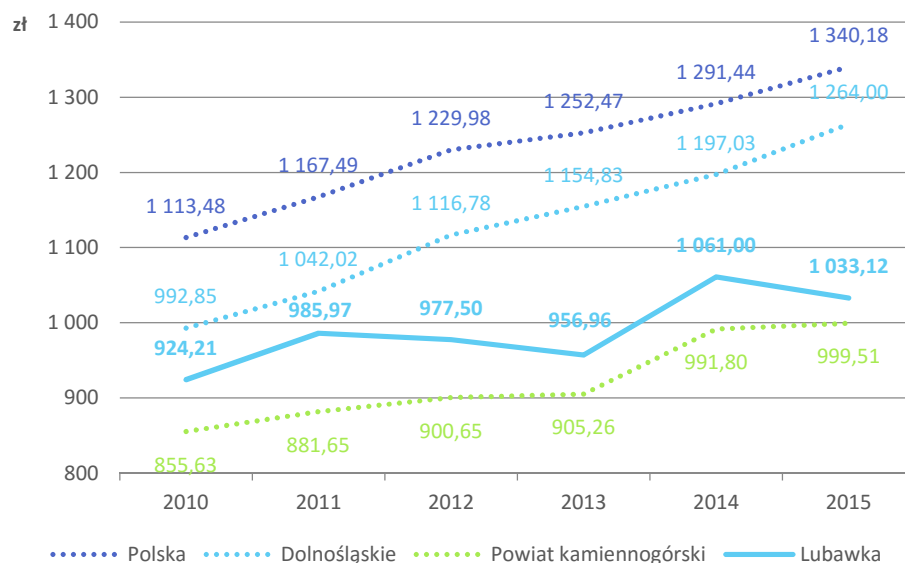

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wydatki na oświatę i wychowanie na 1 mieszkańca, w całym analizowanym okresie od 2010 roku, w gminie Lubawka pozostają powyżej średniej dla powiatu kamiennogórskiego. Pomimo ich wzrostu od 2010 roku o 5,6% pozostają one jednak znacznie poniżej średniej dla województwa i kraju. W 2015 roku wynosiły one 1 033,12 zł na mieszkańca, co było kwotą o 18,3% niższą niż średnio w województwie i o 22,9% niższą niż średnio w kraju.

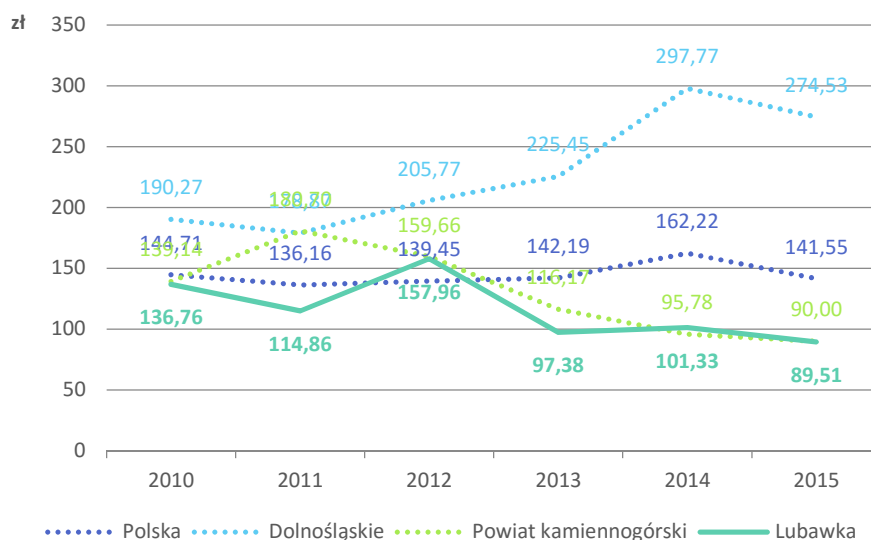
WYKRES 13. Wydatki na oświatę i wychowanie na 1 mieszkańca [2010-2015].

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wydatki na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego na 1 mieszkańca w gminie Lubawka, pomimo że w 2012 roku w swoim szczytowym momencie z wartością 159,66 zł przekraczały średnią dla Polski (139,45 zł) obecnie spadają. W 2015 roku wynosiły one już tylko 89,51 zł (spadek o 43,3% w porównaniu do 2012 roku) i były niższe o 52 zł (36,8%) niż średnio w kraju (141,55 zł).

Wykres 14. Wydatki ogółem na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego [2010-2015].

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

III. DIAGNOZA STRATEGICZNA

POŁOŻENIE GEOGRAFICZNE

MOCNE STRONY:

- + Obszar przygraniczny
- + Położenie w Sudetach
- + Mikroklimat
- + Bardzo dobre warunki do uprawiania sportu i turystyki
- + Wysoka jakość powietrza, wody i cisza
- + Bliska odległość do największych atrakcji turystycznych w Czechach (Adrsprach) i Karkonoszach (Przełęcz Okraj, Śnieżka)
- + Lokalizacja przy ważnych szlakach komunikacyjnych
- + Część dynamicznie rozwijającej się Aglomeracji Wałbrzyskiej, a także część jednego z najsilniejszych regionów w Polsce – Dolnego Śląska

ZIDENTYFIKOWANE PROBLEMY:

- ▶ Techniczny stan Infrastruktury drogowej i kolejowej
- ▶ Nadanie znaczenia Lubawce - pierwszego miasta w Polsce – po przekroczeniu granicy, a nie ostatniego, na rubieżach
- ▶ Droższe nakłady inwestycyjne, podyktowane wymogami górskim
- ▶ Krótki okres wegetacji (mniej niż 200 dni w roku)

ŚRODOWISKO NATURALNE

MOCNE STRONY:

- + 50% powierzchni Gminy to lasy
- + Część Gminy znajduje się na obszarach Natura 2000
- + Bardzo dobre warunki hydrologiczne, w tym bardzo dobra jakość wody
- + Zalew Bukówka

ZIDENTYFIKOWANE PROBLEMY:

- ▶ Mała ilość gospodarstw ekologicznych oraz mała powierzchnia, na której produkowana jest zdrowa żywność
- ▶ Przekroczenia pyłu zawieszonego i hałasu wzdłuż drogi krajowej
- ▶ Brak oznaczeń na i do terenów atrakcyjnych przyrodniczo-turystycznych

DEMOGRAFIA

MOCNE STRONY:

- + Niewielki obszar gminy
- + Jednorodne grupy mieszkańców

ZIDENTYFIKOWANE PROBLEMY:

- ▶ Starzenie się społeczeństwa
- ▶ Wyjazdy ludzi młodych
- ▶ Wyludnianie się poszczególnych miejscowości w Gminie Lubawka w wyniku ujemnego salda migracji oraz przyrostu naturalnego
- ▶ Bardzo niekorzystne prognozy, co do struktury wiekowej po roku 2025, zwłaszcza malejąca liczba osób w wieku produkcyjnym

RYNEK PRACY

MOCNE STRONY:

- + Położenie transgraniczne oraz komunikacyjne, zwłaszcza na trasie przebiegu planowanej drogi ekspresowej S3
- + Sosunkowa duża ilość osób z kwalifikacjami i umiejętnościami technicznymi

ZIDENTYFIKOWANE PROBLEMY:

- ▶ Brak ofert pracy, zwłaszcza dla osób młodych
- ▶ Mała ilość nowych miejsc pracy, które powstały w ostatnich latach

i zawodowymi	▶ Niekorzystna struktura pracujących do bezrobotnych, tylko 3,5 do 1
STRUKTURA ZATRUDNIENIA	
MOCNE STRONY: <ul style="list-style-type: none"> + Spadająca liczba osób bezrobotnych a wzrastająca ilość osób pracujących + Niski poziom monozakładowości + Znaczący udział branży przemysłowej i budowlanej wśród istniejących podmiotów	ZIDENTYFIKOWANE PROBLEMY: <ul style="list-style-type: none"> ▶ Niewielka liczba rodzimych właścicieli przedsiębiorstw (poniżej 900 podmiotów na 10 000 mieszkańców) ▶ Mała ilość ofert pracy, zwłaszcza dobrze płatnej ▶ Zdecydowanie przeważają wśród ofert pracy: stanowiska o charakterze operacyjnym, pracy fizycznej
GOSPODARKA	
MOCNE STRONY: <ul style="list-style-type: none"> + Różnorodna struktura wielkości i branżowa przedsiębiorstw + Rozwój ilościowy podmiotów opartych o walory Gminy – producenci żywności, agroturystyka + Wysoka atrakcyjność inwestycyjna Gminy związana z budową drogi szybkiego ruchu – S3	ZIDENTYFIKOWANE PROBLEMY: <ul style="list-style-type: none"> ▶ Brak całościowej i konsekwentnej polityki wobec MŚP ▶ Niewystarczające możliwości finansowe mieszkańców do rozpoczęcia działalności gospodarczej ▶ Silna konkurencja sąsiednich gmin
TRANSPORT I KOMUNIKACJA	
MOCNE STRONY: <ul style="list-style-type: none"> + Istnienie dróg krajowych, wojewódzkich, a także linii kolejowej, które przechodzą przez gminę i łączą Polskę z Republiką Czeską + Uwzględnienie budowy i modernizacji dróg komunikacyjnych oraz kolejowych w dokumentach strategicznych regionu + Bardzo dobre warunki do wyznaczania szlaków turystycznych: rowerowych, pieszych	ZIDENTYFIKOWANE PROBLEMY: <ul style="list-style-type: none"> ▶ Niewykorzystany szlak kolejowy, zwłaszcza dla ruchu pasażerskiego w głąb kraju, jak i do Republiki Czeskiej ▶ Brak realizacji planu budowy drogi ekspresowej S3 ▶ Zła jakość dróg lokalnych w całej gminie ▶ Słabo rozwinięta sieć szlaków pieszych w całej gminie ▶ Słaba dostępność komunikacja międzygminna, a także z Wrocławiem
INFRASTRUKTURA TECHNICZNA	
MOCNE STRONY: <ul style="list-style-type: none"> + Dobrze rozwinięta sieć infrastruktury technicznej + System elektroenergetyczny i gazowy zapewniający bezpieczeństwo zasilania odbiorców energii elektrycznej oraz dostaw gazu	ZIDENTYFIKOWANE PROBLEMY: <ul style="list-style-type: none"> ▶ Infrastruktura techniczna wymagająca dużych nakładów inwestycyjnych ze względu na zły stan techniczny sieci ▶ Niski poziom wykorzystania energii z odnawialnych źródeł energii
MIESZKALNICTWO	
MOCNE STRONY: <ul style="list-style-type: none"> + W części stara, zabytkowa zabudowa, zwłaszcza w Lubawce i Chełmsku Śląsku + Zasoby terenów pod inwestycje mieszkaniowe + Nowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego	ZIDENTYFIKOWANE PROBLEMY: <ul style="list-style-type: none"> ▶ Mała ilość budowanych nowych mieszkań ▶ Znaczna dekapitalizacja istniejących budynków mieszkalnych, kamienic w całej gminie ▶ Konieczność podjęcia działań rewitalizacyjnych, które przyczynią się do uzyskania lokali mieszkalnych o obowiązującym standardzie

OŚWIATA I WYCHOWANIE	
<p>MOCNE STRONY:</p> <ul style="list-style-type: none"> + Pełny zasięg systemu edukacyjnego na poziomie szkolnym + Inwestowanie w bazę oświatową w Lubawce i Chełmsku Śląsku 	<p>ZIDENTYFIKOWANE PROBLEMY:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▶ Zróżnicowanie w przygotowaniu i zaangażowaniu kadry dydaktycznej ▶ Brak oświaty na poziomie średnim ▶ Znacząca odległość od ośrodków akademickich
KULTURA I OCHRONA DZIEDZICTWA KULTUROWEGO	
<p>MOCNE STRONY:</p> <ul style="list-style-type: none"> + Duża ilość zabytków we wszystkich częściach Gminy + Różnorodna oferta kulturalna dla mieszkańców 	<p>ZIDENTYFIKOWANE PROBLEMY:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▶ Bariery finansowe w dostępie do oferty kulturalnej ▶ Duże nakłady inwestycyjne w celu przygotowania zabytków, obiektów turystycznych
OPIEKA SPOŁECZNA	
<p>MOCNE STRONY:</p> <ul style="list-style-type: none"> + Bardzo dobra organizacja i funkcjonowanie gminnego MOPS-u 	<p>ZIDENTYFIKOWANE PROBLEMY:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▶ Roszczeniowa postawa mieszkańców i ich niezaradność ▶ Utrzymywanie się ubóstwa i konieczność korzystania z opieki społecznej
OCHRONA ZDROWIA	
<p>MOCNE STRONY:</p> <ul style="list-style-type: none"> + Opracowanie Mapy Zdrowotnej Gminy 	<p>ZIDENTYFIKOWANE PROBLEMY:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▶ Mała liczba lekarzy specjalistów ▶ Słaba organizacja służby zdrowia ▶ Usługi medyczne niegwarantujące pełnego bezpieczeństwa zdrowotnego mieszkańców
TURYSTYKA I REKREACJA	
<p>MOCNE STRONY:</p> <ul style="list-style-type: none"> + Unikalne obiekty sportowe i rekreacyjne, a przede wszystkim zabytki sakralne + Bogate i ciekawe zasoby przyrodnicze + Kompleks sportowy w Lubawce – stadion, skocznia, stok + Góry i lasy zajmujące znaczną część powierzchni Gminy 	<p>ZIDENTYFIKOWANE PROBLEMY:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▶ Brak rozpoznawalnego wizerunku turystycznego Gminy ▶ Słaba infrastruktura turystyczna, w tym obiekty noclegowe ▶ Słaba kompleksowa promocja Gminy ▶ W niektórych obszarach niedoinwestowana struktura turystyczna, a w wielu przypadkach jeszcze nie przygotowana do korzystania

CZYNNIKI EKONOMICZNE I POZAEKONOMICZNE, KTÓRE W NAJWIĘKSZYM STOPNIU WPŁYWAJĄ I BĘDĄ WPŁYWAĆ NA ROZWÓJ GMINY LUBAWKA DO ROKU 2023:

- Wydłużenie wieku życia i starzenie się społeczeństwa,
- Mobilność,
- Rozwój turystyki,
- Czas wolny,
- Rozwój infrastruktury drogowej w regionie,
- Wzrastający poziom wykształcenia,
- Ograniczenie możliwości pozyskania środków zewnętrznych,
- Zmniejszenie dochodów miasta,
- Zmiany na rynku pracy,
- Odptyw młodych poza Gminę,
- Postępujący egoizm i zmniejszający się poziom zaufania
- Zwiększająca się siła Dolnego Śląska,
- Demografia,
- Różnica w potrzebach grup społecznych,
- Sytuacja materialna rodzin,
- Mniejsze dochody w budżecie gminy.

IV. ANALIZA SWOT

+ MOCNE STRONY	— SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> – Położenie geograficzne – Bezpośrednie sąsiedztwo z Republiką Czeską – położenie transgraniczne – Zdrowy klimat i cisza – Obiekty sportowe i tradycje sportowe – Zbiornik Bukówka – Tereny inwestycyjne – Różnorodność i ilość szlaków turystycznych – Lokalni przedsiębiorcy – rodzinne przedsiębiorstwa – Szlaki komunikacyjne: drogowe i kolejowe – Baza oświatowa – Walory krajobrazowe – Uniwersytet III wieku w Lubawce – Zasoby terenów pod inwestycje mieszkaniowe – Aktywne Centrum Kulturalne – Organizacje Pozarządowe działające w Gminie	<ul style="list-style-type: none"> – Starzenie się społeczeństwa i proces wyludniania się Gminy, zwłaszcza w przedziale osób młodych – Niski poziom zaufania i zaradności – Niskie dochody mieszkańców – Niewystarczająca opieka medyczna – Słabo rozwinięta baza noclegowa – Niski poziom wykształcenia – Brak wykwalifikowanej kadry – Dużo gruntów rolnych i leśnych państwowych – Brak skłonności do gospodarowania i pielęgnowania swoich parceli, terenów przez część mieszkańców – Silnie zakorzenione postawy roszczeniowe, oczekiwanie na kształtowanie swojego życia przez innych, a nie przez siebie – Zdegradowana substancja mieszkaniowa – Zdekapitalizowana infrastruktura miejska – Brak oferty dla młodych, w zakresie zasobów mieszkaniowych, oferty pracy i spędzania wolnego czasu – Słaba promocja na zewnątrz o istnieniu i walorach Lubawki – Mała liczba cyklicznych imprez o zasięgu regionalnym i krajowym, a także słaba ich promocja – Zdegradowana infrastruktura piesza i drogowa w większości miejscowości Gminy – Brak tablic informacji turystycznej, punktów informacji turystycznej

▲ SZANSE	▼ ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> – Rozwój turystyki i rekreacji – Rozwój cyfryzacji, dostępność do Internetu – Zmiana mentalności mieszkańców, w kierunku „brania swojego życia we własne ręce” – Rozwój inwestycji infrastrukturalnych w zakresie komunikacji, zasobów mieszkaniowych – Wybudowanie drogi ekspresowej S3 łączącej Polskę z Czechami – Rozwój działalności usługowych dla mieszkańców i turystów – Rozwój ścieżek rowerowych w kierunku gór i pomiędzy atrakcjami turystycznymi – Rozwój mieszkalnictwa – tanie lokum dla młodych – Zwiększenie liczby podmiotów gospodarczych i przez to dochodów do budżetu – Budowa obwodnicy miasta – Rozwój bazy sportowej – sporty zimowe – Zwiększenie poziomu edukacji – Rozwój taniej bazy noclegowej i żywieniowej – Promocja i rozwój rodzimych branż – Współpraca z Czechami w celu powołania wspólnej instytucji w zakresie edukacji i mediów – Zwiększenie liczby zwiedzających, turystów poprzez intensywną promocję – Wybudowanie mariny, ośrodka sportów wodnych – zbiornik Bukówka wraz z dojazdem i parkingiem – Rozpropagowanie atrakcji turystycznych na terenie Czech – Stworzenie zaplecza wypoczynkowego dla mieszkańców Wrocławia – Stworzenie kina letniego 	<ul style="list-style-type: none"> – Demografia – starzenie się społeczeństwa, malejąca ilość osób w wieku produkcyjnym, odpływ młodych ludzi – Brak monitorowania i realizacji Strategii Rozwoju – Brak współpracy i klimatu otwartości na zmiany i wyzwania – Pogorszenie sytuacji materialnej ludności – Brak rąk do pracy – Silna konkurencja branży turystycznej po stronie Czech – Oczekiwanie na przyjście lepszych czasów, a także innych, którzy dadzą pracę i lepszy los Lubawce – Brak własnej aktywności

V. MISJA I WIZJA

WIZJA

PRZEDSIĘBIORCZA WSPÓLNOTA W SUDETACH

Wizją Gminy Lubawka jest kształtowanie i utrwalanie postaw przedsiębiorczych zarówno na wsi, jak i w mieście – aktywności, zaangażowania, kierowania swoim życiem – od najmłodszych lat do wieku senioralnego, tworzenia przyjaznych warunków do powstawania własnych przedsiębiorstw, w tym w obszarze rolniczym, a także budowanie wspólnoty, opartej o wzajemny szacunek, zaufanie i tolerancję, opierając się przy tym o największy atut, wskazywany przez wszystkich mieszkańców, którym jest położenie Gminy – wśród gór, pięknej przyrody i bezpośrednio graniczącej z Republiką Czeską.

MISJA

LUBAWKA JAKO ZINTEGROWANA WSPÓLNOTA, CIESZĄCA SIĘ ŻYCIEM, TOLERANCYJNA, AKTYWNA, SZANUJĄCA TRADYCJE I OTWARTA NA INNOWACJE

Misją Gminy Lubawka są zadowoleni z życia i potrafiący współpracować mieszkańcy, którzy potrafią stworzyć wspólnotę, charakteryzującą się otwartością na poszukiwanie nowych rozwiązań, potrafiącą rozwiązywać problemy i tworzyć innowacje.

VI. PLAN STRATEGICZNY

CEL STRATEGICZNY	PRZEDSIĘBIORCZA WSPÓLNOTA STAWIAJĄCA NA ROZWÓJ TURYSTYKI, SPORTU I REKREACJI					
OBSZARY STRATEGICZNE	GOSPODARKA PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ I CYFRYZACJA	TURYSTYKA, SPORT I REKREACJA	BEZPIECZEŃSTWO I ŚRODOWISKO NATURALNE	INFRASTRUKTURA I TRANSPORT	WŁĄCZENIE SPOŁECZNE I EDUKACJA	ROZWÓJ MIESZKALNICTWA
CELE PRIORYTETOWE	Cel priorytetowy 1	Cel priorytetowy 2	Cel priorytetowy 3	Cel priorytetowy 4	Cel priorytetowy 5	Cel priorytetowy 6
	Rozwój gospodarki oraz przedsiębiorczości, a także powszechny dostęp do nowoczesnej technologii telekomunikacyjnej oraz informatycznej	Systematyczny rozwój infrastruktury, kwalifikacje i umiejętności w obszarze turystyki, sportu i rekreacji, a także spójna promocja walorów i atrakcji Gminy	Systematyczne zwiększanie poziomu bezpieczeństwa i jakości środowiska naturalnego	Racjonalne gospodarowanie oraz poprawa dostępności transportowej i jakości infrastruktury w poszczególnych miejscowościach Gminy	Poprawa jakości życia mieszkańców oraz zwiększenie skuteczności polityki społecznej, a także poprawa poziomu edukacji	Zwiększenie dostępności do zasobów mieszkaniowych i poprawa ich stanu technicznego

	Cel priorytetowy 1	Cel priorytetowy 2	Cel priorytetowy 3	Cel priorytetowy 4	Cel priorytetowy 5	Cel priorytetowy 6
CELE SZCZEGÓŁOWE	<ol style="list-style-type: none"> 1. Efektywne pozyskiwanie nowych inwestorów zgodnie z określonymi kryteriami. 2. Edukacja w zakresie przedsiębiorczości na wszystkich etapach edukacji i wskazywanie dobrych praktyk. 3. Odbudowa lokalnego przemysłu. 4. Kreowanie i wspieranie rozwoju przedsiębiorczości. 5. Upowszechnianie wiedzy informatycznej we wszystkich grupach wiekowych. 6. Wsparcie dla procesu edukacji w zawodach informatycznych. 7. Informatyzacja – e–usługi podmiotów publicznych w mieście. 8. Dostęp do bezpłatnego Wi-Fi.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Opracowanie i wdrażanie Strategii Turystyki i Sportu w Gminie Lubawka. 2. Przygotowanie projektów i pozyskanie środków zewnętrznych na inwestycje w zakresie turystyki, sportu i rekreacji. 3. Opracowanie i wdrożenie spójnej polityki promocyjnej – w tym turystyki. 4. Systematyczne pielęgnowanie atrakcji turystycznych, sportowych i rekreacyjnych 5. Rozwój współpracy transgranicznej.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Edukacja w zakresie bezpieczeństwa i ochrony środowiska naturalnego wśród mieszkańców. 2. Rozwój infrastruktury związanej z bezpieczeństwem Gminy. 3. Współpraca instytucji odpowiedzialnych za bezpieczeństwo w Gminie. 4. Ochrona środowiska, w tym w szczególności utrzymanie wysokiej jakości powietrza oraz wzrost efektywności energetycznej. 5. Oszczędne gospodarowanie zasobami naturalnymi. 6. Rewitalizacja oraz pielęgnowanie zieleni i lasów.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Rewaloryzacja szczególnie zdegradowanych obszarów na terenie poszczególnych miejscowości. 2. Zwiększenie ilościowe i jakościowe terenów inwestycyjnych na terenie Gminy. 3. Poprawa jakości istniejących dróg i chodników. 4. Budowa obwodnicy Lubawki. 5. Wsparcie obszarów wiejskich. 6. Rozwój sieci ścieżek turystycznych oraz rowerowych.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Aktywizacja społeczności lokalnej na rzecz rozwoju Gminy. 2. Dostosowanie szkolnictwa podstawowego do potrzeb rynku pracy. 3. Szeroki dostęp do oferty kulturalnej Gminy różnych grup społecznych i wiekowych. 4. Zintegrowanie działań instytucji, organizacji służb w celu zapobieganiu wykluczeniu społecznemu. 5. Poprawa poziomu nauczania.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Zwiększenie powierzchni terenów pod mieszkalnictwo. 2. Przygotowanie i wprowadzenie nowych, przyjaznych rozwiązań organizacyjno-prawnych w celu pozyskania mieszkania na terenie poszczególnych miejscowości Gminy. 3. Stworzenie warunków do rozwoju mieszkalnictwa wielorodzinnego i jednorodzinnego.

VII. ZADANIA UJĘTE W STRATEGII

Proponowane zadania w obszarach strategicznej interwencji

	Cel priorytetowy	GOSPODARKA, PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ I CYFRYZACJA
1.1.1.	Cel szczegółowy	Efektywne pozyskiwanie nowych inwestorów zgodnie z określonymi kryteriami
	Zadanie	Przygotowanie infrastrukturalne, techniczne oraz prawne obszarów wskazanych jako tereny inwestycyjne
	Termin realizacji	2018-2020
	Jednostka koordynująca	Urząd Miasta Lubawka
	Źródła finansowania	Budżet Gminy
	Wskaźniki	Procentowy przyrost powierzchni terenów inwestycyjnych w stosunku do 2015 roku

	Cel priorytetowy	GOSPODARKA, PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ I CYFRYZACJA
1.1.2.	Cel szczegółowy	Efektywne pozyskiwanie nowych inwestorów zgodnie z określonymi kryteriami
	Zadanie	Opracowanie kryteriów i zachęt dla inwestorów
	Termin realizacji	2018-2020
	Jednostka koordynująca	Urząd Miasta Lubawka
	Źródła finansowania	Budżet Gminy
	Wskaźniki	Przyrost podatku z tytułu nieruchomości od inwestorów o 1% rocznie

	Cel priorytetowy	GOSPODARKA, PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ I CYFRYZACJA
1.1.3.	Cel szczegółowy	Efektywne pozyskiwanie nowych inwestorów zgodnie z określonymi kryteriami
	Zadanie	Przygotowanie i zatwierdzenie Polityki Promocyjnej Gminy w obszarze – Atrakcyjna Inwestycja
	Termin realizacji	2018
	Jednostka koordynująca	Urząd Miasta Lubawka
	Źródła finansowania	Budżet Gminy
	Wskaźniki	Liczba dokumentów w szt. – 1 sztuka

	Cel priorytetowy	GOSPODARKA, PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ I CYFRYZACJA
1.2.1.	Cel szczegółowy	Edukacja w zakresie przedsiębiorczości na wszystkich etapach edukacji i wskazywanie dobrych praktyk
	Zadanie	Przygotowanie programu z przedmiotu – Przedsiębiorczość

	i wprowadzenie go do przedszkoli, szkół
Termin realizacji	2018-2023
Jednostka koordynująca	Dyrekcja Szkoły Podstawowej
Źródła finansowania	Budżet Gminy
Wskaźniki	Ilość osób objętych edukacją – 800 osób

1.2.2.	Cel priorytetowy	GOSPODARKA, PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ I CYFRYZACJA
	Cel szczegółowy	Edukacja w zakresie przedsiębiorczości na wszystkich etapach edukacji i wskazywanie dobrych praktyk
	Zadanie	Ogłaszanie corocznych konkursów dla przyszłych przedsiębiorców na najlepszy biznesplan, nowy model biznesowy
	Termin realizacji	2018 – 2023
	Jednostka koordynująca	Urząd Miasta Lubawka
	Źródła finansowania	Budżet Gminy oraz środki zewnętrzne
	Wskaźniki	Liczba konkursów oraz uczestników

1.3.1.	Cel priorytetowy	GOSPODARKA, PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ I CYFRYZACJA
	Cel szczegółowy	Odbudowa lokalnego przemysłu
	Zadanie	Opracowanie Gminnego Programu Inteligentnych Specjalizacji, z uwzględnieniem przemysłu przetwórczego i wsparcia rodzimego rolnictwa
	Termin realizacji	2019-2020
	Jednostka koordynująca	Urząd Miasta Lubawka
	Źródła finansowania	Budżet Gminy
	Wskaźniki	Przygotowanie i zatwierdzenie programu – 1 szt. dokumentu

1.4.1.	Cel priorytetowy	GOSPODARKA, PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ I CYFRYZACJA
	Cel szczegółowy	Kreowanie i wspieranie rozwoju przedsiębiorczości
	Zadanie	Stworzenie Specjalnego Funduszu w ramach Pomocy de Minimis dla rodzimych branż
	Termin realizacji	2019-2021
	Jednostka koordynująca	Urząd Miasta Lubawka
	Źródła finansowania	Budżet Gminy i środki zewnętrzne
	Wskaźniki	Ilość wypłaconych środków i liczba podmiotów korzystających z Funduszu

Cel priorytetowy		GOSPODARKA, PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ I CYFRYZACJA
1.5.1.	Cel szczegółowy	Upowszechnianie wiedzy informatycznej we wszystkich grupach wiekowych
	Zadanie	Przygotowanie i wdrożenie zajęć otwartych w zakresie informatyki dla mieszkańców Gminy na dwóch poziomach: podstawowym i zaawansowanym
	Termin realizacji	2018-2023
	Jednostka koordynująca	Dyrekcja Szkoły Podstawowej
	Źródła finansowania	Budżet Gminy i środki zewnętrzne
	Wskaźniki	Liczba osób uczestnicząca w zajęciach oraz liczba programów i przeszkolonych osób w zakresie edukacji informatycznej

Cel priorytetowy		GOSPODARKA, PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ I CYFRYZACJA
1.6.1.	Cel szczegółowy	Wsparcie procesu dla edukacji w zawodach informatycznych
	Zadanie	Systematyczne zwiększanie liczby godzin lekcyjnych, a także godzin pozalekcyjnych w zakresie informatyki
	Termin realizacji	2019-2023
	Jednostka koordynująca	Dyrekcja Szkoły Podstawowej
	Źródła finansowania	Budżet Gminy i środki zewnętrzne
	Wskaźniki	Liczba godzin z zajęć informatyki na ucznia w tygodniu oraz ilość programów i przeszkolonych osób w zakresie edukacji informatycznej

Cel priorytetowy		GOSPODARKA, PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ I CYFRYZACJA
1.7.1.	Cel szczegółowy	Informatyzacja –e-usługi podmiotów publicznych w mieście
	Zadanie	Przeprowadzenie digitalizacji dokumentów urzędowych, będących w użyciu i udostępnienie ich online mieszkańcom
	Termin realizacji	2019-2023
	Jednostka koordynująca	Urząd Miasta Lubawka
	Źródła finansowania	Budżet Gminy i środki zewnętrzne
	Wskaźniki	Liczba procesów i procedur objętych informatyzacją w poszczególnych podmiotach (w szt.)

Cel priorytetowy		GOSPODARKA, PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ I CYFRYZACJA
1.8.1.	Cel szczegółowy	Dostęp do bezpłatnego Wi-Fi
	Zadanie	Wprowadzenie na wybranych obszarach otwartego Wi-Fi
	Termin realizacji	2020-2023
	Jednostka koordynująca	Urząd Miasta Lubawka
	Źródła finansowania	Środki zewnętrzne
	Wskaźniki	Liczba miejsc na terenie Gminy objętej bezpłatnym Wi-Fi

	Cel priorytetowy	TURYSTYKA, SPORT I REKREACJA
2.1.1.	Cel szczegółowy	Opracowanie i wdrażanie Strategii Turystyki i Sportu w Gminie Lubawka
	Zadanie	Opracowanie, przyjęcie i wdrażanie Strategii Turystyki i Sportu
	Termin realizacji	2019-2023
	Jednostka koordynująca	Urząd Miasta Lubawka
	Źródła finansowania	Budżet Gminy
	Wskaźniki	Przygotowanie i zatwierdzenie Strategii oraz coroczne sprawozdania z jej realizacji

	Cel priorytetowy	Turystyka, Sport i Rekreacja
2.2.1.	Cel szczegółowy	Przygotowanie projektów i pozyskiwanie środków zewnętrznych na inwestycje w zakresie turystyki, sportu i rekreacji
	Zadanie	Utworzenie ścieżek, przystani oraz plaży nad zalewem Bukówka
	Termin realizacji	2018-2023
	Jednostka koordynująca	Urząd Miasta Lubawka
	Źródła finansowania	Budżet Gminy i środki zewnętrzne
	Wskaźniki	Liczba osób korzystających z nowej infrastruktury

	Cel priorytetowy	TURYSTYKA, SPORT I REKREACJA
2.2.2.	Cel szczegółowy	Przygotowanie projektów i pozyskiwanie środków zewnętrznych na inwestycje w zakresie turystyki, sportu i rekreacji
	Zadanie	Budowa kompleksu sportowego przy skoczni narciarskiej, w tym wyciągu narciarskiego
	Termin realizacji	2021-2023
	Jednostka koordynująca	Urząd Miasta Lubawka
	Źródła finansowania	Budżet Gminy i środki zewnętrzne
	Wskaźniki	Liczba osób korzystających z nowej infrastruktury w danym roku

	Cel priorytetowy	TURYSTYKA, SPORT I REKREACJA
2.3.1.	Cel szczegółowy	Opracowanie i wdrożenie spójnej polityki promocyjnej
	Zadanie	Uruchomienie Punktów Informacji Turystycznej w Lubawce i Chełmsku Śląskim oraz instalacja tablic, kierunkowskazów dla turystów
	Termin realizacji	2019-2020
	Jednostka koordynująca	Urząd Miasta Lubawka
	Źródła finansowania	Budżet Gminy
	Wskaźniki	Liczba instalacji tablic, kierunkowskazów oraz liczba udzielonych informacji turystom w punktach informacji turystycznej w skali roku

2.3.1.	Cel priorytetowy	TURYSTYKA, SPORT I REKREACJA
	Cel szczegółowy	Opracowanie i wdrożenie spójnej polityki promocyjnej
	Zadanie	Przygotowanie i wdrożenie Polityki Promocyjnej w Gminie
	Termin realizacji	2019-2020
	Jednostka koordynująca	Urząd Miasta Lubawka
	Źródła finansowania	Budżet Gminy
	Wskaźniki	Przygotowanie i zatwierdzenie dokumentu

2.4.1.	Cel priorytetowy	TURYSTYKA, SPORT I REKREACJA
	Cel szczegółowy	Systematyczne pielęgnowanie wszystkich atrakcji turystycznych, sportowych i rekreacyjnych
	Zadanie	Utworzenie w ramach budżetu Gminy specjalnego funduszu, jako źródła do corocznie przyjmowanego planu pielęgnacji i remontów atrakcji turystycznych, sportowych i rekreacyjnych
	Termin realizacji	2019-2020
	Jednostka koordynująca	Urząd Miasta Lubawka
	Źródła finansowania	Budżet Gminy
	Wskaźniki	Przygotowanie i zatwierdzenie dokumentu

2.5.1.	Cel priorytetowy	TURYSTYKA, SPORT I REKREACJA
	Cel szczegółowy	Rozwój współpracy transgranicznej
	Zadanie	Wypracowanie z partnerami czeskimi wspólnego planu współpracy w zakresie instytucji i jednostek na lata 2019 - 2023
	Termin realizacji	2019-2020
	Jednostka koordynująca	Urząd Miasta Lubawka
	Źródła finansowania	Budżet Gminy
	Wskaźniki	Przygotowanie i zatwierdzenie dokumentu

2.2.3.	Cel priorytetowy	TURYSTYKA, SPORT I REKREACJA
	Cel szczegółowy	Przygotowanie projektów i pozyskiwanie środków zewnętrznych na inwestycje w zakresie turystyki, sportu i rekreacji
	Zadanie	Wykonanie asfaltowej ścieżki Chełmsko Śląskie – Lubawka – Bukówka oraz remonty boisk sportowych w Chełmsku Śląskim i Miskowicach
	Termin realizacji	2019-2020
	Jednostka koordynująca	Urząd Miasta Lubawka
	Źródła finansowania	Budżet Gminy oraz środki zewnętrzne
	Wskaźniki	Liczba km wybudowanej ścieżki oraz liczba przedsięwzięć sportowych na zmodernizowanych boiskach w danym roku

Cel priorytetowy		BEZPIECZEŃSTWO I ŚRODOWISKO NATURALNE
3.2.2.	Cel szczegółowy	Rozwój infrastruktury związanej z bezpieczeństwem Gminy
	Zadanie	Przeprowadzenie audytu i przygotowanie nowej struktury organizacyjnej urzędu i jego jednostek
	Termin realizacji	2019-2020
	Jednostka koordynująca	Urząd Miasta Lubawka
	Źródła finansowania	Budżet Gminy
	Wskaźniki	Sprawozdanie z przeprowadzenia proponowanych czynności oraz przyjęta i wdrożona nowa struktura urzędu

Cel priorytetowy		BEZPIECZEŃSTWO I ŚRODOWISKO NATURALNE
3.1.1.	Cel szczegółowy	Edukacja w zakresie bezpieczeństwa i ochrony środowiska naturalnego wśród mieszkańców
	Zadanie	Organizowanie konkursów i wdrażanie programów w zakresie bezpieczeństwa i ochrony środowiska
	Termin realizacji	2019-2023
	Jednostka koordynująca	Dyrekcja Szkoły Podstawowej, Urząd Miasta w Lubawce
	Źródła finansowania	Budżet Gminy i środki zewnętrzne
	Wskaźniki	Liczba konkursów i programów oraz liczba uczestników

Cel priorytetowy		BEZPIECZEŃSTWO I ŚRODOWISKO NATURALNE
3.2.1.	Cel szczegółowy	Rozwój infrastruktury związanej z bezpieczeństwem Gminy
	Zadanie	Zainstalowanie w określonych obszarach kamer monitoringu wizyjnego
	Termin realizacji	2020-2021
	Jednostka koordynująca	Urząd Miasta Lubawka
	Źródła finansowania	Budżet Gminy
	Wskaźniki	Liczba zainstalowanych kamer monitoringu wizyjnego

Cel priorytetowy		BEZPIECZEŃSTWO I ŚRODOWISKO NATURALNE
3.3.1.	Cel szczegółowy	Współpraca instytucji odpowiedzialnych za bezpieczeństwo w Gminie
	Zadanie	Koordinacja i stworzenie platformy dla wszystkich podmiotów odpowiedzialnych za bezpieczeństwo w Gminie
	Termin realizacji	2019-2023
	Jednostka koordynująca	Urząd Miasta Lubawka
	Źródła finansowania	Budżet Gminy i środki zewnętrzne
	Wskaźniki	Ocena funkcjonowania platformy w zestawieniu z danymi na temat przestępczości, szybkości reakcji w sytuacjach zagrożenia

3.4.1.	Cel priorytetowy	BEZPIECZEŃSTWO I ŚRODOWISKO NATURALNE
	Cel szczegółowy	Ochrona środowiska, w tym w szczególności poprawa jakości powietrza oraz wzrost efektywności energetycznej
	Zadanie	Wymiana ogrzewania węglowego w Gminie
	Termin realizacji	2017-2023
	Jednostka koordynująca	Urząd Miasta Lubawka
	Źródła finansowania	Budżet Gminy i środki zewnętrzne
	Wskaźniki	Ilość wymienionych pieców

3.4.2.	Cel priorytetowy	BEZPIECZEŃSTWO I ŚRODOWISKO NATURALNE
	Cel szczegółowy	Ochrona środowiska w tym w szczególności poprawa jakości powietrza niskiej emisji oraz wzrost efektywności energetycznej
	Zadanie	Kontrola surowca używanego jako opału
	Termin realizacji	2019-2023
	Jednostka koordynująca	Urząd Miasta Lubawka
	Źródła finansowania	Budżet Gminy i środki zewnętrzne
	Wskaźniki	Jakość powietrza wg raportu WFOŚiGW we Wrocławiu

3.5.1.	Cel priorytetowy	BEZPIECZEŃSTWO I ŚRODOWISKO NATURALNE
	Cel szczegółowy	Oszczędne gospodarowanie zasobami naturalnymi
	Zadanie	Kontynuacja programu gospodarki odpadami wśród mieszkańców
	Termin realizacji	2019-2023
	Jednostka koordynująca	Urząd Miasta Lubawka
	Źródła finansowania	Budżet Gminy i środki zewnętrzne
	Wskaźniki	Ilości segregowanych odpadów

3.6.1.	Cel priorytetowy	BEZPIECZEŃSTWO I ŚRODOWISKO NATURALNE
	Cel szczegółowy	Rewitalizacja oraz pielęgnowanie zieleni i lasów
	Zadanie	Dbłość o tereny zielone, rewitalizacja terenów leśnych,
	Termin realizacji	2019-2023
	Jednostka koordynująca	Urząd Miasta Lubawka
	Źródła finansowania	Budżet miasta i środki zewnętrzne
	Wskaźniki	Jakościowa ocena terenów zielonych i lasów przez jednostki zewnętrzne

Cel priorytetowy		INFRASTRUKTURA I TRANSPORT
4.1.1.	Cel szczegółowy	Rewaloryzacja szczególnie zdegradowanych obszarów na terenie poszczególnych miejscowości
	Zadanie	Rewitalizacja szczególnie zdegradowanych kamienic, budynków, nieruchomości na terenie poszczególnych miejscowości w Gminie
	Termin realizacji	2019-2023
	Jednostka koordynująca	Urząd Miasta Lubawka
	Źródła finansowania	Budżet Gminy i środki zewnętrzne
	Wskaźniki	Ilość zrewitalizowanych kamienic, budynków, nieruchomości

Cel priorytetowy		INFRASTRUKTURA I TRANSPORT
4.1.2.	Cel szczegółowy	Rewaloryzacja szczególnie zdegradowanych obszarów na terenie poszczególnych miejscowości
	Zadanie	Remont obiektów sakralnych na szlakach pielgrzymkowych, w szczególności na Świętej Górze
	Termin realizacji	2020-2023
	Jednostka koordynująca	Urząd Miasta Lubawka
	Źródła finansowania	Budżet Gminy i środki zewnętrzne
	Wskaźniki	Liczba zmodernizowanych obiektów oraz poniesione wydatki

Cel priorytetowy		INFRASTRUKTURA I TRANSPORT
4.2.1.	Cel szczegółowy	Zwiększenie ilościowe i jakościowe terenów inwestycyjnych na terenie Gminy
	Zadanie	Zwiększenie terenów inwestycyjnych na terenie Gminy
	Termin realizacji	2019-2023
	Jednostka koordynująca	Urząd Miasta Lubawka
	Źródła finansowania	Budżet Gminy i środki zewnętrzne
	Wskaźniki	Procentowy przyrost terenów inwestycyjnych – rok do roku

Cel priorytetowy		INFRASTRUKTURA I TRANSPORT
4.3.1.	Cel szczegółowy	Poprawa jakości istniejących dróg i chodników
	Zadanie	Opracowanie funkcjonalnego systemu transportowego
	Termin realizacji	2017-2020
	Jednostka koordynująca	Urząd Miasta Lubawka
	Źródła finansowania	Budżet Gminy i środki zewnętrzne
	Wskaźniki	Przygotowanie i wdrożenie dokumentu

	Cel priorytetowy	INFRASTRUKTURA I TRANSPORT
4.3.2.	Cel szczegółowy	Poprawa jakości istniejących dróg i chodników
	Zadanie	Poprawa jakości dróg, ulic i chodników na terenie Gminy
	Termin realizacji	2019-2023
	Jednostka koordynująca	Urząd Miasta Lubawka
	Źródła finansowania	Budżet Gminy i środki zewnętrzne
	Wskaźniki	Liczba w km zmodernizowanych dróg, chodników

	CEL PRIORYTETOWY	INFRASTRUKTURA I TRANSPORT
4.4.1.	Cel szczegółowy	Budowa obwodnicy Lubawki
	Zadanie	Budowa obwodnicy Lubawki
	Termin realizacji	2019-2023
	Jednostka koordynująca	Urząd miasta Lubawka
	Źródła finansowania	Środki zewnętrzne
	Wskaźniki	Liczba km wybudowanej obwodnicy

	Cel priorytetowy	INFRASTRUKTURA I TRANSPORT
4.5.2.	Cel szczegółowy	Wsparcie obszarów wiejskich
	Zadanie	Poprawa dostępności do pól na obszarach wiejskich
	Termin realizacji	2019-2023
	Jednostka koordynująca	Urząd Miasta Lubawka
	Źródła finansowania	Budżet miasta i środki zewnętrzne
	Wskaźniki	Wysokość środków wydatkowanych na ten cel w danym roku

	Cel priorytetowy	INFRASTRUKTURA I TRANSPORT
4.6.1.	Cel szczegółowy	Rozwój sieci ścieżek turystycznych i rowerowych
	Zadanie	Budowa i modernizacja ścieżek turystycznych, rowerowych i konnych
	Termin realizacji	2019-2023
	Jednostka koordynująca	Urząd Miasta Lubawka
	Źródła finansowania	Budżet Gminy i środki zewnętrzne
	Wskaźniki	Liczba km zmodernizowanych lub wybudowanych ścieżek

WŁĄCZENIE SPOŁECZNE I EDUKACJA	
Cel priorytetowy	WŁĄCZENIE SPOŁECZNE I EDUKACJA
Cel szczegółowy	Aktywizacja społeczności lokalnej na rzecz rozwoju gminy
5.1.1. Zadanie	Zwiększanie dotacji, konkursów i delegowania zadań na rzecz organizacji pozarządowych
Termin realizacji	2019-2023
Jednostka koordynująca	Urząd Miasta Lubawka
Źródła finansowania	Budżet Gminy i środki zewnętrzne
Wskaźniki	Liczba przeprowadzonych przedsięwzięć przez organizacje pozarządowe

WŁĄCZENIE SPOŁECZNE I EDUKACJA	
Cel priorytetowy	WŁĄCZENIE SPOŁECZNE I EDUKACJA
Cel szczegółowy	Dostosowanie szkolnictwa podstawowego do potrzeb rynku pracy
5.2.1. Zadanie	Dostosowanie szkolnictwa, edukacji do wymogów rynku pracy
Termin realizacji	2019-2020
Jednostka koordynująca	Urząd Miasta Lubawka
Źródła finansowania	Budżet Gminy
Wskaźniki	Stopa bezrobocia w Gminie

WŁĄCZENIE SPOŁECZNE I EDUKACJA	
Cel priorytetowy	WŁĄCZENIE SPOŁECZNE I EDUKACJA
Cel szczegółowy	Dostosowanie szkolnictwa podstawowego do potrzeb rynku pracy
5.2.2. Zadanie	Utworzenie na terenie Gminy Szkoły Ponadpodstawowej o charakterze zawodowym
Termin realizacji	2019-2023
Jednostka koordynująca	Urząd Miasta Lubawka
Źródła finansowania	Budżet Gminy i środki zewnętrzne
Wskaźniki	Utworzenie Szkoły oraz liczba uczących się w niej uczniów

WŁĄCZENIE SPOŁECZNE I EDUKACJA	
Cel priorytetowy	WŁĄCZENIE SPOŁECZNE I EDUKACJA
Cel szczegółowy	Szeroki dostęp do oferty kulturalnej Gminy różnych grup społecznych i wiekowych
5.3.1. Zadanie	Dostosowanie oferty kulturalnej do różnych grup społecznych i wiekowych
Termin realizacji	2019-2023
Jednostka koordynująca	Miejsko-Gminny Ośrodek Kultury
Źródła finansowania	Budżet Miasta i środki zewnętrzne
Wskaźniki	Liczba uczestników wydarzeń kulturalnych, a także liczba nowych uczestników tychże przedsięwzięć

5.4.1.	Cel priorytetowy	WŁĄCZENIE SPOŁECZNE I EDUKACJA
	Cel szczegółowy	Zintegrowanie działań instytucji, organizacji służb w celu zapobieganiu wykluczeniu społecznemu.
	Zadanie	Utworzenie na terenie Gminy żłobka i klubów dziecięcych oraz klubów malucha
	Termin realizacji	2019-2023
	Jednostka koordynująca	Urząd Miasta Lubawka
	Źródła finansowania	Budżet Gminy i środki zewnętrzne
	Wskaźniki	Liczba miejsc w żłobku i klubach

5.4.2.	Cel priorytetowy	WŁĄCZENIE SPOŁECZNE I EDUKACJA
	Cel szczegółowy	Zintegrowanie działań instytucji, organizacji służb w celu zapobieganiu wykluczeniu społecznemu
	Zadanie	Wprowadzenie indywidualnego programu „Moje życie – moja praca” w postaci warsztatów, indywidualnej opieki i aktywnego poszukiwania pracy
	Termin realizacji	2019-2023
	Jednostka koordynująca	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej
	Źródła finansowania	Budżet Gminy i środki zewnętrzne
	Wskaźniki	Ilość miejsc pracy i długość ich utrzymania przez uczestników programu

5.5.1.	Cel priorytetowy	WŁĄCZENIE SPOŁECZNE I EDUKACJA
	Cel szczegółowy	Poprawa poziomu nauczania
	Zadanie	Rozwój kadry nauczycielskiej oraz wszechstronna współpraca Szkoły z otoczeniem
	Termin realizacji	2019-2020
	Jednostka koordynująca	Urząd Miasta Lubawka
	Źródła finansowania	Budżet Gminy
	Wskaźniki	Liczba przeszkolonych nauczycieli oraz przedsięwzięć realizowanych z podmiotami zewnętrznymi Szkoły

6.1.1.	Cel priorytetowy	ROZWÓJ MIESZKALNICTWA
	Cel szczegółowy	Zwiększenie powierzchni terenów pod mieszkalnictwo na terenie wszystkich miejscowości
	Zadanie	Zwiększenie ilości mieszkań na terenie Gminy
	Termin realizacji	2019-2023
	Jednostka koordynująca	Urząd Miasta Lubawka

Źródła finansowania	Budżet Gminy i środki zewnętrzne
Wskaźniki	Liczba mieszkań oddanych do użytku

Cel priorytetowy		ROZWÓJ MIESZKALNICTWA
6.2.1.	Cel szczegółowy	Przygotowanie i wprowadzenie nowych, przyjaznych rozwiązań organizacyjno-prawnych w celu pozyskania mieszkania na terenie poszczególnych miejscowości
	Zadanie	Przygotowanie i udostępnienie nowych terenów pod budownictwo mieszkaniowe
	Termin realizacji	2019-2023
	Jednostka koordynująca	Urząd Miasta Lubawka
	Źródła finansowania	Budżet gminy i środki zewnętrzne
	Wskaźniki	Procentowy przyrost terenów pod mieszkalnictwo

Cel priorytetowy		ROZWÓJ MIESZKALNICTWA
6.2.2.	Cel szczegółowy	Przygotowanie i wprowadzenie nowych, przyjaznych rozwiązań organizacyjno-prawnych w celu pozyskania mieszkania na terenie poszczególnych miejscowości
	Zadanie	Przygotowanie i wprowadzenie nowych procedur w celu pozyskania mieszkania na terenie poszczególnych miejscowości
	Termin realizacji	2019-2023
	Jednostka koordynująca	Urząd Miasta Lubawka
	Źródła finansowania	Budżet Gminy i środki zewnętrzne
	Wskaźniki	Liczba mieszkań oddanych do użytku

VIII. SPÓJNOŚĆ OPRACOWANIA Z DOKUMENTAMI O CHARAKTERZE STRATEGICZNYM, PLANISTYCZNYM I OPERACYJNYM O RANDZE WSPÓLNOTOWEJ, KRAJOWEJ, REGIONALNEJ I LOKALNEJ

Spójność dokumentu *Strategii Rozwoju Gminy Lubawka na lata 2017-2023* z dokumentami o charakterze strategicznym, planistycznym i operacyjnymi o randze wspólnotowej, krajowej, regionalnej i lokalnej, ma istotne znaczenie ponieważ pozwoli korzystać z efektów synergii wynikającej z uczestnictwa w programowaniu i realizacji zamierzeń w kooperacji z otoczeniem. W ramach wyodrębnienia zbieżności celów analizie poddane zostały następujące dokumenty:

- **Europa 2020** – strategia Unii Europejskiej na rzecz zatrudnienia i wzrostu gospodarczego, zapoczątkowana w 2010 roku w celu stworzenia warunków dla inteligentnego i zrównoważonego wzrostu gospodarczego sprzyjającego włączeniu społecznemu,
- **Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do 2020 roku** – przyjęta przez Radę Ministrów w dniu 14 lutego 2017 roku, dokument obejmujący plan gospodarczy dla Polski do 2020 roku z perspektywą do 2030 roku,
- **Strategia Rozwoju Polski Zachodniej 2020** – przyjęta przez Radę Ministrów w dniu 30 kwietnia 2014 roku, dokument wyznaczający główne kierunki rozwoju makroregionu Polski Zachodniej i stanowiący punkt odniesienia dla programowania działań rozwojowych w ramach programów operacyjnych na lata 2014-2020,
- **Strategia Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2020** – przyjęta uchwałą nr XXXII/932/13 Sejmiku Województwa Dolnośląskiego z dnia 28 lutego 2013 roku, wiodący dokument strategiczny województwa dolnośląskiego,
- **Regionalny Program Operacyjny Województwa Dolnośląskiego 2014-2020** – dokument przyjęty przez Komisję Europejską w dniu 18 grudnia 2014 roku, celem programu jest m.in. wzrost konkurencyjności i innowacyjności dolnośląskich przedsiębiorstw, rozwój infrastruktury transportowej, społecznej i gospodarczej, a także tworzenie nowych miejsc pracy i ograniczenie zjawiska wykluczenia społecznego w regionie,
- **Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Dolnośląskiego – Perspektywa 2020** – przyjęty uchwałą Nr XLVIII/1622/2014 Sejmiku Województwa Dolnośląskiego z dnia 27 marca 2014 roku, dokument określający politykę przestrzenną Województwa Dolnośląskiego w perspektywie 2020 roku,
- **Strategia Rozwoju Aglomeracji Wałbrzyskiej 2013-2020** – dokument strategiczny określający kluczowe priorytety i cele strategiczne Aglomeracji Wałbrzyskiej.

Dokument Strategii wpisuje się ponadto w założenia takich dokumentów jak:

- Wojewódzki Program Ochrony Środowiska Województwa Dolnośląskiego na lata 2014-2017 z perspektywą do 2021 – uchwała nr LV/2121/14 Sejmiku Województwa Dolnośląskiego z dnia 30 października 2014 roku,

- Wojewódzki Plan Gospodarki Odpadami dla Województwa Dolnośląskiego 2012 – uchwała nr XXIV/616/12 Sejmiku Województwa Dolnośląskiego z dnia 27 czerwca 2012 roku,
- Program ochrony powietrza – uchwała nr II/44/10 Sejmiku Województwa Dolnośląskiego z dnia 28 grudnia 2010 roku,
- Program ochrony środowiska przed hałasem dla województwa dolnośląskiego – uchwała nr LI/1832/14 Sejmiku Województwa Dolnośląskiego z dnia 26 czerwca 2014 roku,
- Polityka wspierania bezpieczeństwa w województwie dolnośląskim do 2020 r. – uchwała nr 1413/V/15 Sejmiku Województwa Dolnośląskiego z dnia 10 listopada 2015 roku,
- Program opieki nad zabytkami województwa dolnośląskiego – uchwała nr XXIII/687/16 Sejmiku Województwa Dolnośląskiego z dnia 28 czerwca 2016 roku,
- Plan zrównoważonego rozwoju publicznego transportu zbiorowego dla Województwa Dolnośląskiego – uchwała nr XLVI/441/14 Sejmiku Województwa Dolnośląskiego z dnia 30 października 2014 roku
- Program edukacji ekologicznej dla Dolnego Śląska – uchwała nr XLIX/681/05 Sejmiku Województwa Dolnośląskiego z dnia 16 grudnia 2005 roku.

IX. WDRAŻANIE STRATEGII I MONITORING

9.1. PROCES I INSTRUMENTY WDRAŻANIA STRATEGII

Proces i instrumenty wdrażania strategii

Ze względu na swój długookresowy charakter realizacja Strategii jest procesem ciągłym, wymagającym monitoringu zmian prawnych, gospodarczych, politycznych oraz elastyczności w dostosowaniu się do priorytetów w zakresie uzyskiwania zewnętrznych środków finansowych.

Zasady realizacji:

Proces planowania i realizacji strategii powinien być oparty o następujące wzorce postępowania i zasady:

- wieloszczeblowego i zintegrowanego zarządzania rozwojem,
- efektywności ekonomicznej, społecznej i przestrzennej,
- celowości i efektywności interwencji,
- partnerstwa i współpracy,
- ochrony środowiska,
- transparentności.

Założenia instytucjonalne:

Organem odpowiedzialnym za realizację dokumentu Strategii rozwoju Gminy Lubawka na lata 2017-2023 jest Burmistrz Miasta Lubawka. Strategia wdrażana będzie bezpośrednio przez Urząd Miasta Lubawka w ramach poszczególnych referatów, zgodnie z ich kompetencjami, oraz przez jednostki podległe Urzędowi Gminy. W realizację Strategii w sposób pośredni, we współpracy lub poprzez inspirowanie, wspieranie i koordynowanie realizacji przedsięwzięć, zaangażowane będą instytucje publiczne i naukowe, fundacje, stowarzyszenia, przedsiębiorcy oraz mieszkańcy Gminy Lubawka. Bieżąca **koordynacja** realizacji Strategii podlegać będzie jednostce ds. promocji, którego zadaniem będzie analiza danych dotyczących rozwoju miasta, wsparcie w tworzeniu i realizacji programów strategicznych oraz opracowanie raportu z monitoringu i prezentacja jego wyników.

REALIZACJA STRATEGII:

- Urząd Miasta Lubawka

Kultura i sport:

- Miejsko-Gminny Ośrodek Kultury

PARTNERZY W REALIZACJI STRATEGII:

- podmioty gospodarcze
- podmioty ekonomii społecznej
- organizacje pozarządowe

Oświata:

- Przedszkola
- Szkoły Podstawowe

Pomoc społeczna:

- Miejsko Ośrodek Pomocy Społecznej

Nieruchomości:

- Zakład Gospodarki Miejskiej

- instytucje otoczenia biznesu
- jednostki organizacyjne szczebla powiatowego i wojewódzkiego
- organy administracji krajowej
- jednostki szkolnictwa wyższego i badawczo-rozwojowe
- służba zdrowia
- i inni

Matryca wdrażania:

Obszar strategiczny	Cel szczegółowy	Jednostka koordynująca	
GOSPODARKA, PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ I CYFRYZACJA	1. Efektywne pozyskiwanie nowych inwestorów zgodnie z określonymi kryteriami.	Urząd Miasta Lubawka	UML
	2. Edukacja w zakresie przedsiębiorczości na wszystkich etapach edukacji i wskazywanie dobrych praktyk.	Urząd Miasta Lubawka	UML
	3. Odbudowa lokalnego przemysłu.	Urząd Miasta Lubawka	UML
	4. Kreowanie i wspieranie rozwoju przedsiębiorczości.	Urząd Miasta Lubawka	UML
	5. Upowszechnianie wiedzy informatycznej we wszystkich grupach wiekowych.	Urząd Miasta Lubawka	UML
	6. Wsparcie dla procesu edukacji w zawodach informatycznych.	Urząd Miasta Lubawka	UML
	7. Informatyzacja – e-usługi podmiotów publicznych w mieście.	Urząd Miasta Lubawka	UML
	8. Dostęp do bezpłatnego Wi-Fi.	Urząd Miasta Lubawka	UML
TURYSTYKA, SPORT I REKREACJA	1. Opracowanie i wdrażanie Strategii Turystyki i Sportu w Gminie Lubawka.	Urząd Miasta Lubawka	UML
	2. Przygotowanie projektów i pozyskanie środków zewnętrznych na inwestycje w zakresie turystyki, sportu i rekreacji.	Urząd Miasta Lubawka	UML
	3. Opracowanie i wdrożenie spójnej polityki promocyjnej – w tym turystyki.	Urząd Miasta Lubawka	UML
	4. Systematyczne pielęgnowanie atrakcji turystycznych, sportowych i rekreacyjnych	Urząd Miasta Lubawka	UML
	5. Rozwój współpracy transgranicznej.	Urząd Miasta Lubawka	UML
BEZPIECZEŃSTWO I ŚRODOWISKO NATURALNE	1. Edukacja w zakresie bezpieczeństwa i ochrony środowiska naturalnego wśród wszystkich mieszkańców.	Urząd Miasta Lubawka	UML
	2. Rozwój infrastruktury związanej z bezpieczeństwem Gminy.	Urząd Miasta Lubawka	UML
	3. Ochrona środowiska, w tym w szczególności utrzymanie wysokiej jakości powietrza oraz wzrost efektywności energetycznej.	Urząd Miasta Lubawka	UML
	4. Dbłość o tereny zielone, rewitalizacja parków.	Urząd Miasta Lubawka	UML
	5. Oszczędne gospodarowanie zasobami naturalnymi.		
	6. Rewitalizacja oraz pielęgnowanie zieleni i lasów.		
INFRASTRUKTURA I TRANSPORT	1. Rewaloryzacja szczególnie zdegradowanych obszarów na terenie poszczególnych miejscowości.	Urząd Miasta Lubawka	UML
	2. Zwiększenie ilościowe i jakościowe terenów inwestycyjnych na terenie Gminy.	Urząd Miasta Lubawka	UML
	3. Poprawa jakości istniejących dróg i chodników.	Urząd Miasta Lubawka	UML
	4. Budowa obwodnicy Lubawki.	Urząd Miasta Lubawka	UML

Obszar strategiczny	Cel szczegółowy	Jednostka koordynująca	
	5. Wsparcie obszarów wiejskich	Urząd Miasta Lubawka	UML
	6. Rozwój ścieżek turystycznych oraz rowerowych.	Urząd Miasta Lubawka	UML
WŁĄCZENIE SPOŁECZNE I EDUKACJA	1. Aktywizacja społeczności lokalnej na rzecz rozwoju miasta.	Urząd Miasta Lubawka	UML
	2. Dostosowanie szkolnictwa do potrzeb rynku pracy.	Urząd Miasta Lubawka	UML
	3. Szeroki dostęp do oferty kulturalnej Gminy różnych grup społecznych i wiekowych.	Urząd Miasta Lubawka	UML
	4. Zintegrowanie działań instytucji, organizacji służb w celu przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu.	Urząd Miasta Lubawka	UML
	5. Poprawa poziomu nauczania.	Urząd Miasta Lubawka	UML
ROZWÓJ MIESZKALNICTWA	1. Zwiększenie ilości mieszkań w Gminie.	Urząd Miasta Lubawka	UML
	2. Przygotowanie i wprowadzenie nowych, przyjaznych rozwiązań organizacyjno-prawnych w celu pozyskania mieszkania na terenie poszczególnych miejscowości Gminy.	Urząd Miasta Lubawka	UML
	3. Stworzenie warunków do rozwoju mieszkalnictwa wielorodzinnego i jednorodzinnego.	Urząd Miasta Lubawka	UML

Organem nadzorującym realizację *Strategii* jest Rada Miejska. Burmistrz Miasta będzie przedkładał Radzie Miejskiej coroczne sprawozdanie z realizacji celów priorytetowych i szczegółowych. Poza funkcją nadzorczą, wyłączną kompetencją Rady Miasta będzie uchwalanie zmian w zapisach *Strategii*.

Narzędzia realizacji:

Realizacji *Strategii* służyć będą narzędzia w postaci dokumentów programowych i operacyjnych o charakterze proceduralnym, czyli określające szczegółowo sposoby realizacji celów. Należą do nich strategie sektorowe, funkcjonalne plany i programy poszczególnych działań. Część z nich zostanie oparta o już istniejące dokumenty. Powinny one jedynie zostać zaktualizowane w celu dostosowania do nowych celów strategicznych. Realizacja niektórych z tych celów będzie wymagała opracowania nowych polityk, planów lub programów. Matryca programów realizowanych i proponowanych do opracowania oraz wskazanych do aktualizacji w ramach poszczególnych obszarów strategicznych przedstawiona została poniżej.

Matryca narzędzi realizacji:

LEGENDA:

R – realizowane   **A** – wymagające aktualizacji   **P** – proponowane

OBSZAR STRATEGICZNY	POLITYKI, PLANY, PROGRAMY	STAN REALIZACJI
PODSTAWOWE DOKUMENTY REALIZACJI STRATEGII	– Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Lubawka	R
	– Wieloletnia Prognoza Finansowa Gminy Lubawka	R
	– Wieloletni Program Inwestycyjny	R
GOSPODARKA,	– Program pomocy de minimis dla przedsiębiorców	P

PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ I CYFRYZACJA	– Program dla młodych przedsiębiorców	P
	– Program Rozwoju Gminnej Infrastruktury	P
	– Polityka rozwoju przestrzeni cyfrowej w gminie	P
TURYSTYKA, SPORT I REKREACJA	– Program rozwoju infrastruktury i aktywności w sferze turystyki, sportu i rekreacji	P
	– Program Promocji Gminy	P
BEZPIECZEŃSTWO I ŚRODOWISKO NATURALNE	– Program Ochrony Środowiska dla Gminy Lubawka	
	– Plan Obrony Cywilnej na terenie Gminy Lubawka	R
	– Plan Zarządzania Kryzysowego Gminy Lubawka	R
	– Program Operacyjny na wypadek powodzi na terenie Gminy Lubawka	A
	– Plan rozwoju w zakresie zaspokojenia obecnego i przyszłego zapotrzebowania na ciepło i energię elektryczną na terenie Gminy Lubawka	R
	– Program rozwoju terenów zielonych na terenie Gminy Lubawka	P
		A
	– Program Edukacji Ekologicznej na terenie Gminy Lubawka	R
	– Program Edukacji oraz Wdrażania Segregacji Odpadów na terenie Gminy Lubawka	R
	– Program Ochrony Przyrody na terenie Gminy Lubawka	R
	– Plan operacyjny funkcjonowania gminy w warunkach zewnętrznego zagrożenia bezpieczeństwa państwa i w czasie wojny	R
INFRASTRUKTURA I TRANSPORT	– Lokalny Program Rewitalizacji	R
	– Program przebudowy dróg, chodników i parkingów w Gminie Lubawka	R
	– Program rewitalizacji terenów zielonych na terenie Gminy Lubawka	R
	– Polityka Mieszkaniowa Gminy Lubawka	A
	– Program Utrzymania Czystości i Porządku na terenie Gminy Lubawka	P
	– Program Odnowy Kapliczek i Kalwarii na terenie Gminy Lubawka	P
	– Wieloletni plan rozwoju i modernizacji urządzeń wodociągowych i kanalizacyjnych w Gminie Lubawka	R
	– Program Gospodarki Niskoemisyjnej na terenie Gminy Lubawka	R
	– Program Zrównoważonego Rozwoju Transportu na terenie Gminy Lubawka	R
	A	
WŁĄCZENIE SPOŁECZNE I EDUKACJA	– Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Lubawka	R
	– Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii w Gminie Lubawka	A
	– Program współpracy z NJO na terenie Gminy Lubawka	A
	– Program promocji zdrowia psychicznego na terenie Gminy Lubawka	A
	– Program Lubawska Karta Dużej Rodziny na terenie Gminy Lubawka	A
	– Program Senior na terenie Gminy Lubawka	R
	– Program Zostań w Lubawce	R
	– Program Przyjeźdź i Zamieszkaż w Lubawce	A

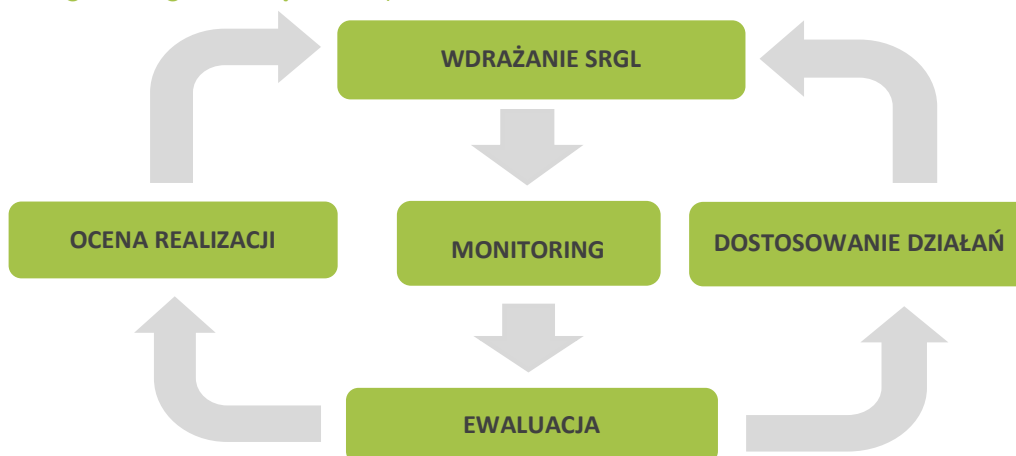
9.2. PROCES MONITOROWANIA I EWALUACJI STRATEGII

Monitoring realizacji *Strategii* stanowi narzędzie zarządzania umożliwiające efektywne planowanie, alokację środków, okresową ocenę i dostosowanie podejmowanych działań zgodnie ze zmieniającymi się warunkami społeczno-gospodarczymi i zdiagnozowanymi

potrzebami. Proces monitorowania będzie polegał na systematycznej obserwacji zmian zachodzących w ramach realizacji określonych celów priorytetowych rozwoju miasta. Umożliwi on kontrolę postępu ich realizacji, weryfikację osiągniętych rezultatów. Ponadto analiza i interpretacja danych pozwolą na dostosowanie podejmowanych działań do zmieniających się warunków społeczno-gospodarczych i zdiagnozowanych potrzeb.

Monitoring Strategii Rozwoju Gminy Lubawka na lata 2017-2023.

Założenia instytucjonalne:

Głównym podmiotem odpowiedzialnym za prowadzenie procesu monitorowania realizacji *Strategii* jest Burmistrz Miasta Lubawka, który realizować będzie swoje zadanie poprzez jednostki podległe: Referaty Urzędu Miasta oraz jednostki i instytucje podległe odpowiedzialne za wdrażanie *Strategii*. Jednostką odpowiedzialną za koordynację monitoringu czyni się Referat Promocji.

Narzędzia monitoringu:

Efektywnej sprawozdawczości służyć będą podstawowe instrumenty monitoringu w postaci raportów. Odpowiedzialnym za raportowanie czyni się wszystkie podmioty zaangażowane w realizację *Strategii*. Podstawowym dokumentem w procesie monitoringu i ewaluacji jest **Raport z realizacji Strategii Rozwoju Gminy Lubawka na lata 2017-2023**, który będzie opracowywany przez jednostkę promocji na podstawie ogólnie dostępnych danych statystycznych oraz dostarczonych przez poszczególne Referaty Urzędu Miasta w Lubawce. Poprzez odpowiednie wskaźniki, będzie on wskazywać stan realizacji *Strategii* i stanowić podstawę do podejmowania ewentualnych działań korygujących. Raport monitoringowy *Strategii* sporządzany będzie w okresach czteroletnich, natomiast *Sprawozdania z realizacji Strategii rozwoju Gminy Lubawka na lata 2017-2023* opracowywane będą w okresach rocznych, w terminie do marca roku następującego po okresie będącym przedmiotem monitorowania. Zasadniczym okresem monitorowania jest rok kalendarzowy.

Raporty cząstkowe, sporządzane przez poszczególne wydziały merytoryczne, będą przekazywane do Referatu Promocji w terminie do końca stycznia roku po okresie monitorowania. W tym samym terminie inne jednostki zaangażowane we wdrażanie Strategii są zobowiązane do przedstawienia swoich raportów cząstkowych. Raporty monitoringowe podlegają zatwierdzeniu przez Radę Miejską w Lubawce. Będą one stanowić narzędzie wspomagające podejmowanie decyzji przez Burmistrza Miasta w sprawach związanych z realizacją *Strategii*, pozwolą na dostosowanie podejmowanych działań do zmieniających się warunków społeczno-gospodarczych i zdiagnozowanych potrzeb oraz będą stanowić podstawę do prac aktualizujących nad Strategią.

Matryca wskaźników:

Obszar strategiczny	Wskaźniki	Źródło	Stan na 2015	Tendencja
PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ, GOSPODARKA I CYFRYZACJA	– liczba podmiotów gospodarczych w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców	GUS	871	↗
	– liczba nowo zarejestrowanych podmiotów gospodarczych na 10 tys. mieszkańców	GUS	26	↘
	– osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 1000 ludności	GUS	543	↘
	– udziały w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa podatek dochodowy od osób fizycznych i prawnych [mln zł]	GUS	36,5	↗
	<i>Przykładowe wskaźniki produktu: udział terenów uzbrojonych i przygotowanych pod inwestycje w ogóle terenów inwestycyjnych [%], udział zajętych terenów inwestycyjnych w ogólnej powierzchni terenów oferowanych inwestorom [%], ilość procesów/procedur objętych informatyzacją w poszczególnych urzędach [szt.], liczba programów i przeszkolonych osób w zakresie edukacji informatycznej, itd.</i>			
TURYSTYKA < SPORT I REKREACJA	– liczba turystów ogółem odwiedzających gminę [osób]	GUS	N	↗
	– liczba turystów zagranicznych odwiedzających gminę [osób]	GUS	291	↗
	– liczba udzielonych noclegów ogółem [noclegi]	GUS	1 384	↗
	– liczba uczestników imprez [osób]	GUS	4 810	↗
	<i>Przykładowe wskaźniki produktu: liczba przedsięwzięć promujących gminę [szt.], liczba organizowanych imprez kulturalnych, sportowych i rekreacyjnych [szt.], liczba przedsięwzięć promujących gminę [szt.], liczba markowych produktów turystycznych [szt.], itd.</i>			
BEZPIECZEŃSTWO I ŚRODOWISKO NATURALNE	– korzystający z sieci wodociągowej w ogólnej liczbie ludności [%]	GUS	67,3 %	↗
	– korzystający z sieci kanalizacyjnej w ogólnej liczbie ludności [%]	GUS	84,2 %	↗
	– korzystający z sieci gazowej w ogólnej liczbie ludności [%]	GUS	0,1 %	↘
	– różnica pomiędzy odsetkiem ludności korzystającej z wodociągu i z kanalizacji	GUS	-16,9	↘
	– udział parków, zieleńców i terenów zieleni osiedlowej w powierzchni ogółem [%]	GUS	0	↘
	<i>Przykładowe wskaźniki produktu: liczba działań podjętych w celu zwiększenia świadomości ekologicznej społeczeństwa oraz liczba ich uczestników [szt., osób], ilość kamer monitorujących gminę [szt.], powierzchnia monitorowana w mieście [liczba ulic], liczba budynków poddanych termomodernizacji [szt.], odpady segregowane w stosunku do całości odpadów komunalnych [%], nasadzenia drzew i krzewów [szt.], itd.</i>			
	– udział dróg gminnych publicznych o nawierzchni ulepszonej w ogólnej długości dróg gminnych [%]	UM	N	↗

Obszar strategiczny	Wskaźniki	Źródło	Stan na 2015	Tendencja
	– długość ścieżek rowerowych [km]	GUS	0	↗
	<i>Przykładowe wskaźniki produktu: remonty mieszkań (instalacji/elementów już istniejących) w budynkach gminnych (remonty kapitalne, wymiana instalacji, remont dachu, wymiana stolarki budowlanej) [mieszkań], powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją [ha], liczba budynków objętych rewitalizacją [szt.], ocena jakości przestrzeni publicznej przez mieszkańców, w tym osoby niepełnosprawne [badanie jakościowe], wydatki na rewitalizację i ochronę zabytków [tys. zł], długość ulic o funkcji obwodnic w granicach gminy [km], długość wyremontowanych odcinków dróg [km], liczba dobowych par połączeń kolejowych z Wrocławiem, liczba pasażerów miejskiego transportu zbiorowego [tys. os.], liczba rowerów dostępnych w wypożyczalni miejskiej [szt.], długość szlaków i tras turystycznych w mieście [km], liczba niskoemisyjnych autobusów [szt.] i [% udział w ilości autobusów], itd.</i>			
WŁĄCZENIE SPOŁECZNE I EDUKACJA	– liczba imprez kulturalnych (artystyczno-rozrywkowych) [szt.]	GUS	135	↗
	– liczba osób biorących udział w imprezach kulturalnych (artystyczno-rozrywkowych) [osób]	GUS	4 810	↗
	– liczba bezrobotnych	PUP	339	↘
	– osoby korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej [osób]	GUS	N	↘
	– rodziny otrzymujące zasiłki rodzinne na dzieci [rodzina]	GUS	N	↘
	– fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 10 tys. mieszkańców	GUS	N	↗
	– nowo zarejestrowane fundacje, stowarzyszenia, organizacje społeczne na 10 tys. Mieszkańców	GUS	N	↗
	<i>Przykładowe wskaźniki produktu: liczba programów, projektów prozdrowotnych realizowanych przez gminę [szt.], liczba mieszkańców biorących udział w programach i projektach prozdrowotnych realizowanych przez gminę [osób], liczba wspólnych przedsięwzięć pomiędzy instytucjami, organizacjami i mieszkańcami [szt.], liczba osób objętych programami przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu [osób], liczba uruchomionych nowych przedmiotów/kierunków [szt.], % udział absolwentów w ogóle bezrobotnych [%], itd.</i>			
ROZWÓJ MIESZKANICTWA	– liczba lokali socjalnych	GUS	<u>81</u>	↗
	– zasoby mieszkaniowe [mieszkania]	GUS	<u>4 278</u>	↗
	– powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 mieszkańca [m ²]	GUS	<u>67,9</u>	↗

X. SPOSÓB ZAANGAŻOWANIA INTERESARIUSZY LOKALNYCH W PROCES TWORZENIA I REALIZACJI STRATEGII

W związku z przygotowaniem wraz z Zespołem ds. przygotowania Strategii Rozwoju Gminy Lubawka 2017 – 2023 projektu Strategii w miesiącu maju 2017 roku zostały podjęte prace przygotowujące szerokie konsultacje. W okresie od lipca do września 2017 roku w ramach prac nad Strategią Rozwoju Gminy Lubawa zostały przeprowadzone konsultacje wśród różnych grup społecznych Gminy Lubawka. W konsultacjach wzięli udział przedsiębiorcy, organizacje pozarządowe, nauczyciele, słuchacze Uniwersytetu III wieku, uczniowie, a przede wszystkim mieszkańcy Gminy Lubawka. W celu dotarcia do jak największej ilości osób w lipcu wystawiono projekt Strategii na stronie internetowej Urzędu Miasta Lubawka wraz z elektronicznym formularzem do wskazywania uwag, sugestii. Natomiast w całym okresie konsultacji prowadzono bezpośrednie spotkania w różnych miejscowościach: Lubawce, Chełmsku Śląskim, Jarkowicach, Okrzeszynie, Miskowicach, Opawie. W sumie było to czternaście spotkań, podczas których zebrano kilkaset uwag i sugestii. W konsultacjach wzięło udział ponad 200 osób. W niniejszym Raporcie przedstawiono uwagi ze spotkań z podziałem na miejscowości i grupy społeczne, a także autopoprawki. Uwagi te stanowiły źródło do poprawiania starej oraz tworzenia nowej wersji Strategii, która to, zostanie przedłożona Zespołowi ds. przygotowania Strategii, a potem zostanie przekazana radnym do dyskusji, wprowadzenia zmian i ostatecznego zatwierdzenia. Raport został podzielony na cztery części: pierwsza odnosi się do zawartości treściowej każdego spotkania. Oparta jest o prezentacje, które były prowadzone, a także o scenariusz każdego spotkania. Druga część to wyniki ankiety przeprowadzonej wśród ponad 350 uczniów Gminy Lubawka wraz z wnioskami. Trzecia część to uwagi wraz z rekomendacjami, które zostały przekazane podczas konsultacji oraz wnioskami. Czwarta część to listy obecności z poszczególnych spotkań.

Zgodnie z istotą samorządności konsultowanie najważniejszych decyzji z mieszkańcami danej jednostki samorządowej jest podstawą zarządzania lokalnego. Konsultacje społeczne stanowią istotny element procesu decyzyjnego w demokracji lokalnej, dzięki któremu mieszkańcy uzyskują możliwość zapoznania się z działaniami planowanymi przez władzę lokalną. Są one sposobem uzyskiwania opinii, stanowisk i propozycji od instytucji i osób, na które będą miały bezpośredni lub pośredni wpływ działania podejmowane przez administrację. Gwarantuje to wypracowanie możliwe najtrafniejszych, najbardziej użytecznych oraz realistycznych i akceptowalnych społecznie zapisów. Taki też cel przyświecał Władzom Gminy Lubawka, które w sierpniu i wrześniu 2017 r. konsultowały społecznie projekt dokumentu *Strategii Rozwoju Gminy Lubawka na lata 2017-2023*. Proces konsultacyjny ww. dokumentu został zaplanowany w taki sposób, aby umożliwić jak najszerszą debatę publiczną przy wykorzystaniu nowoczesnych technologii komunikacyjno-informacyjnych, w celu uzyskania możliwie szerokiej aprobaty społeczeństwa, partnerów społeczno-gospodarczych oraz organów wykonawczych odpowiedzialnych w przyszłości za wdrażanie *Strategii*. Proces konsultacji zakończył się 30 września 2017 r.

W tym miejscu należą się podziękowania wszystkim tym, którzy uczestnicząc w procesie debaty publicznej pokazali, iż dobro Gminy Lubawka i jego mieszkańców nie jest im obojętne. Szczególne podziękowania należą się natomiast tym osobom, które poświęcając swój czas, zarówno zawodowy jak i prywatny, zdecydowały się osobiście przybyć na organizowane spotkania konsultacyjne i włączyć się bezpośrednio w dyskusję nad proponowanymi kierunkami rozwoju Gminy Lubawka do 2023 roku.

Przedmiotem konsultacji społecznych był projekt dokumentu pn. *Strategia rozwoju Gminy Lubawka na lata 2017-2023*, w tym w szczególności cele i kierunki działań, które będą realizowane do 2023 roku na obszarze Gminy Lubawka. Celem konsultacji było umożliwienie mieszkańcom, organizacjom pozarządowym i podmiotom gospodarczym oraz wszystkim innym zainteresowanym stronom złożenia opinii, wniosków i uwag do uwag projektu ww. dokumentu. Do szczegółowych celów przeprowadzonych konsultacji społecznych zaliczyć należy:

- prezentację sytuacji społeczno-gospodarczej Gminy Lubawka i projektu dokumentu *Strategii Rozwoju Gminy Lubawka na lata 2017-2023*,
- kompleksowe poinformowanie mieszkańców miasta o zakresie planowanego dokumentu i planowanych działaniach,
- weryfikację potrzeb mieszkańców miasta, poprzez wnikliwą analizę opinii, wniosków, postulatów i uwag zgłaszanych do projektu dokumentu, w tym pozyskanie podczas otwartej debaty publicznej stanowisk i pomysłów do katalogu celów i kierunków rozwoju miasta oraz realizujących je zadań.

Przeprowadzone konsultacje społeczne spotkały się z zainteresowaniem ze strony mieszkańców, partnerów społeczno-gospodarczych, wynikającym z wciąż znacznych potrzeb w rozwoju Gminy Lubawka. Zapewniły także szeroki udział społeczeństwa w podejmowaniu decyzji poprzez zastosowanie zasady subsydiarności, czyli rozwiązywania problemów na możliwie najniższym szczeblu oraz zasady partnerstwa, czyli jak najwcześniejszego podejmowania efektywnej współpracy na rzecz zrównoważonego rozwoju przez wszystkie zainteresowane podmioty.

Uzupełnieniem informacji na temat konsultacji społecznych, a w pewnym sensie recenzją młodego pokolenia dla proponowanych zmian, są wyniki z badań ankietowych wśród uczniów ze szkół w Gminie Lubawka, które przedstawiają się następująco:

1. **Wybudowanie basenu to powszechny postulat w ponad 200 ankietach**
2. Utworzenie nowych szkółek sportowych – m.in.: piłka nożna
3. Warsztaty całoroczne w Domu Kultury z muzyki
4. Uczniowie są bardzo dumni z nowego stadionu, ale wskazują na jego większe wykorzystanie, większa ilość imprez, szeroką dostępność
5. Na pytanie o to, czego się wstydzisz, część uczniów odpowiadała że Ukraińców, co może świadczyć o niskim poziomie tolerancji, wobec innych narodowości
6. Uczniowie z Lubawki są bardzo dumni ze swojej nowej szkoły
7. Utworzenie Orlika oraz siłowni zewnętrznej
8. Uczniowie wstydzą się zniszczonych budynków i braku czystości
9. Podkreślają w zdecydowanej większości największy atut Gminy, czyli położenie
10. Trasy rowerowe, turystyczne są niezwykle potrzebne według uczniów
11. W związku z wykazywanym zainteresowaniem uczniów sportem oraz informatyką w przeważającej ilości rekomendują utworzenie na terenie Gminy Szkoły średniej o profilu informatycznym oraz utworzenie szkółek i klas sportowych w istniejących szkołach
12. Utworzenie dla młodych specjalnego Programu wsparcia i twórczej aktywności w celu konstruktywnego wypełnienia wolnego czasu
13. Stworzenie miejsc rozrywki, miejsc w których będzie można rozwijać swoje zainteresowania
14. Utworzenie kina, stok narciarski z naśnieżeniem przez całą zimę to bardzo częste postulaty młodych mieszkańców Lubawki
15. Tory do biegania – narciarskie i przez cały rok to potwierdzenie ogromnego zapędu respondentów w kierunku aktywności sportowej
16. Ciekawym pomysłem jest utworzenie w budynku dworca, wcześniej odzyskanego przez Gminę galerii, kina, a także basenu
17. Budowa ośrodka sportowego dla wyczynowców to kolejny pomysł uczniów
18. Rynek często pojawia się jako duma uczniów, ale też zauważają potrzebę jego konserwacji, jak też remontu wielu ulic i kamienic zarówno w Lubawce, jak i Chełmsku Śląskim
19. Również ciekawym pomysłem wśród postulatów o zwiększenie imprez jest pomysł na zorganizowanie targów żywności: owoców i warzyw, produktów mlecznych
20. Poprawa chodników i remont dróg do poszczególnych miejscowości
21. Budowa toru motocrossowego
22. Rozwój i pielęgnowanie o atrakcje turystyczne